

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ

2018

SocioFactor s.r.o.

Výzkumná zpráva vznikla v rámci řešení projektu „Strategie integrace cizinců ve městě Brně“ podpořeného finančními prostředky z dotace ze státního rozpočtu na projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni v roce 2018. Poskytovatelem prostředků ze státního rozpočtu na realizaci projektu je Ministerstvo vnitra ČR. SocioFactor s.r.o. se podílel na projektu 10% finanční spoluúčastí a byl partnerem Statutárního města Brna – příjemce projektu.

Vydal SocioFactor s.r.o.

Daliborova 631/22, Ostrava – Mariánské Hory, 709 00

Vyšlo v roce 2018, 1. vydání

<http://www.sociofactor.eu>

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

Předmluva

Brno má být podle Vize a Strategie Brno 2050 městem, které svými koncepčními kroky neustále zvyšuje kvalitu života, dává lidem, firmám i institucím možnost podílet se na efektivní správě a citlivě pracuje se svými zdroji. Cílem strategie je využít potenciál města, které má být středoevropským centrem znalostní ekonomiky, prvotřídní vědy a výzkumu i kvalitní kultury a sportu a zároveň zůstat příjemným místem pro každodenní život, jež nabízí každému ze svých obyvatel vyvážený poměr pracovní kariéry a volnočasových aktivit. Brno má být městem, které je otevřené, odpovědné, ohleduplné, efektivní, diverzifikované, modulární a chytré. To předpokládá, že každý člověk, každá firma a každá instituce bude krokům města rozumět, bude moci sdílet jeho hodnoty a ovlivňovat jeho další vývoj. Vize vymezuje město v roce 2050 jako místo, které tvoří všichni lidé a to bez rozdílu. Má být otevřené, tolerantní a sociálně soudržné. Nemá stavět nikoho na druhou kolej a má mimo jiné podporovat rovnost a vzájemný respekt mezi všemi svými obyvateli a být vstřícné k nově příchozím.

Tvůrcům vize je zřejmé, že pokud má být město atraktivním, ve kterém se dobře žije, městem sebevědomým, rozvíjejícím se, přitažlivým pro život stávajících i nových obyvatel, městem kultivovaným, živoucím s unikátní identitou a současně mezinárodním, s významným univerzitním a vědecko-výzkumným centrem v rámci střední Evropy, městem prosperujícím, dosahujícím excelence ve specifických oblastech výzkumu, vývoje a výroby, musí si vážit znalostí a zkušeností, svěžích inovací i technických řešení, přičemž se neobejde bez nových talentů i zkušených pracovníků a vědců. Mezi obyvateli má panovat soudržnost a vzájemná pomoc, čehož má být docíleno posilováním vzájemného respektu mezi různými skupinami obyvatel. To vyžaduje, aby k sobě lidé přistupovali se vzájemným respektem, důvěrou a bez obav k odlišnostem. Aspirace na mezinárodní město vyznačující se rozmanitostí a otevřeností k lidem z různých zemí, etnických skupin a kultur předpokládá respekt k odlišnosti, schopnost přijmout nové myšlenky a víru v dialog. Svojí tolerantností má Brno přitahovat cizince, kteří se chtějí podílet na rozvoji města, a díky promyšlené strategii má město zajistit jejich úspěšnou integraci do místní společnosti. Město si má udržet talentované cizince všech kategorií a vytvořit komplexní systém služeb a mechanismů ve veřejném a soukromém sektoru pro přijímání a integraci cizinců a posílit systém školství umožňující dětem cizinců se vzdělávat.

Cesta k naplnění vize bude dlouhá a bez ohledu na její představy, již dnes platí, že se město silně internacionalizuje. V praxi se projevující důraz na znalostní ekonomiku s významnou pozicí Brna v rámci středoevropského regionu vytváří podmínky pro ekonomický růst a rozvoj pracovních trhů, na jejichž pobídky reagují lidé z celého světa. Ti přichází na kratší či delší dobu žít do Brna. Imigrace se stala součástí dynamického rozvoje a ve městě pobývají cizinci, kteří jsou jeho obyvateli. Brno se postupně stalo jedním z nejvýznamnějších cílů imigrace v Česku a vykazuje značnou koncentraci cizinecké populace, stává se globálně dostupným a otevřeným. Vize města otevřeného, tolerantního a sociálně soudržného je velkou výzvou, možná mnohem větší, než si v současné chvíli dokážeme představit. K jejímu naplnění je potřeba formulovat promyšlenou a komplexní strategii, která se bude zabývat otázkou, zdali a jak přistoupit k integraci cizinců na úrovni města Brna. Město by mělo být tím, co lidi spojuje, nikoliv odděluje.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

Shrnutí: základní fakta o cizincích

- V okrese Brno-město pobývají více než tři pětiny cizinců (63,3 %) z celkového počtu cizinců pobývajících v Jihomoravském kraji.
- Na konci roku 2017 na území Brna pobývalo 29 717 cizinců (včetně EU).
- V rozmezí posledních pěti let (2013 až 2017) pozorujeme nárůst počtu cizinců mezi jednotlivými lety, a to v řádu stovek osob. Trvalý růst počtu cizinců zaznamenáváme od roku 2013, do roku 2017 se počet cizinců zvýšil o 29 %.
- Cizinci v roce 2017 tvoří téměř 8 % obyvatel města.
- Mezi všemi cizinci žijícími v Brně (ze zemí EU a zemí mimo EU k 30. 6. 2018) jsou nejpočetněji zastoupeni občané Ukrajiny (7 176 občanů). Následují za nimi občané Slovenska (6 360 občanů) a s větším odstupem i občané Vietnamu (2 786 občanů).
- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 v mateřských školách evidováno 479 cizinců. Z celkového počtu všech dětí v mateřských školách tak tvořili necelá 4 %.
- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 v základních školách evidováno 1 034 cizinců, z celkového počtu všech žáků v základních školách tvořili přibližně 3 %.
- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 na středních školách evidováno 578 cizinců, což představuje 2 % žáků všech středních škol.
- Vysoké školy s místem výuky v okrese Brno-město ke konci roku 2017 evidovaly 62 239 studentů, 21 % z nich tvořili cizinci (13 003 osob). Mezi studenty vévodí státní občané Slovenska, kteří tvoří tři čtvrtiny všech zahraničních studentů (75 %, 9 815 studentů). Druhým nejpočetněji zastoupeným státním občanstvím je státní občanství Ruska (5 %, 586 studentů) a třetím Ukrajiny (3 %, 449 studentů).
- Počet cizinců registrovaných Úřadem práce v okrese Brno-město k 31. 12. 2017 s nejvyšším dosaženým vzděláním (magisterské/inženýrské a vyšší) činí 8 796 osob, jedná se o přibližně čtvrtinu registrovaných osob.
- Ke konci roku 2017 bylo odborníků-cizinců registrováno 13 923 mužů a 4 719 žen – tedy 53,7 % ze všech registrovaných. Oproti roku 2010 se počet statisticky vedených expatriotů ztrojnásobil.
- Mezi expatrioty převažují cizinci ze zemí EU (82 %, 11 396 osob), více než desetina cizinců ze zemí mimo EU povolení nepotřebuje (11 %, 1 561 osob) a zbylých 7 % tvoří cizinci s povolením (966 osob).

- Na konci roku 2017 bylo úřadem práce registrováno 34 714 cizinců, přičemž více než sedm desetin z nich představují cizinci ze zemí EU/EHP či Švýcarska (71 %, 24 756 osob), více než pětinu tvoří cizinci mimo EU/EHP a Švýcarsko nepotřebující povolení (21 %, 7 374 osob) a necelou desetinu zastupují cizinci s povolením (8 %; 2 584 osob).
- Na konci roku 2017 bylo v okrese Brno-město také registrováno 4 180 cizinců s živnostenským oprávněním.
- Více než dvě třetiny cizinců, kteří jsou úřadem registrováni, dosáhly vzdělání s maturitou a vyššího vzdělání (67 %, 23 187 osob). Vzdělání základního, nižšího středního a středoškolského s výučním listem dosáhla třetina z nich (33 %, 11 507 osob).
- Ke konci roku 2017 bylo evidováno podle kategorií CZ-ISCO nejvíce cizinců v kategorii druhé – specialisté (9 463 cizinců), dále pak v kategorii deváté – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (8 542 cizinců). Třetí nejpočetnější kategorií je kategorie třetí – techničtí a odborní pracovníci (3 776 cizinců).
- Odhad počtu cizinců pocházejících z třetích zemí v okrese Brno-město, kteří jsou sociálně vyloučeni nebo sociálním vyloučením ohroženi (k 31. 12. 2014), se pohybuje v rozmezí 1 500 až 2 000 osob a tedy nad hranicí deseti procent.

Obsah

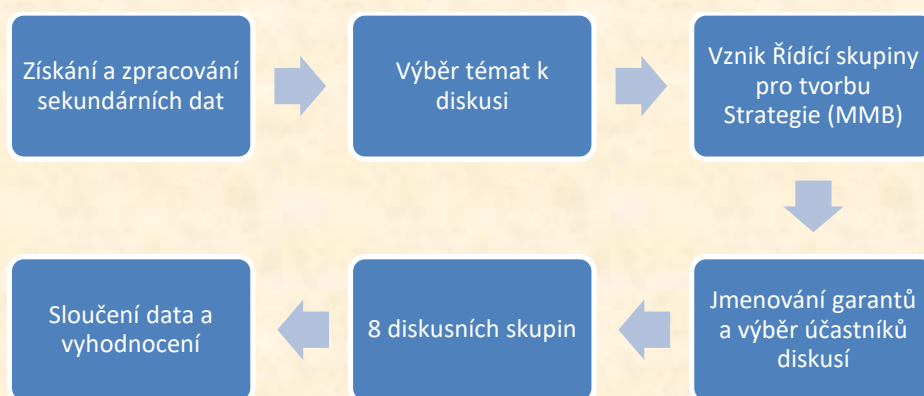
Předmluva	3
Shrnutí: základní fakta o cizincích	4
Obsah	6
Úvod: od domněnek k datům.....	7
1.1 Struktura zprávy a poděkování	8
Cizinci ve městě: základní fakta	9
2.1 Kdo je cizinec?	9
2.2 Cizinci v krajích a okresech v ČR (2017)	9
2.3 Cizinci v Brně-městě	10
2.4 Cizinci podle pohlaví a věku	11
2.5 Cizinci podle státní příslušnosti	12
2.6 Vybrané demografické události cizinců	13
Vzdělávání dětí cizinců do 18 let věku – vzdělávání na MŠ, ZŠ a SŠ.....	14
3.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	16
Vzdělávání dospělých cizinců a kvalifikovaní cizinci v Brně	18
4.1 Vzdělávání dospělých cizinců – vysoké školy.....	18
4.2 Vysoce kvalifikovaní cizinci a expatrioti	19
4.3 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	21
Vzájemná komunikace a řízení diverzity.....	22
5.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	22
Rozvíjení vzájemných vztahů	24
6.1 Výsledky Analýzy sociálních sítí cizinců ze třetích zemí na území města Brna (2018)	25
6.2 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	25
Prevence negativních sociálních jevů a dopadů migrace.....	27
7.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	28
Ekonomická soběstačnost cizinců	29
8.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	32
Zdraví jako hodnota.....	34
9.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	35
Bydlení a veřejný prostor.....	37
10.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse	38
Klíčové dokumenty	39
SWOT analýza	40
Doporučení pro strategii a prioritní oblasti	45
Seznam grafů.....	47
Seznam tabulek.....	47
Seznam map.....	47
Seznam obrázků	48

Úvod: od domněnek k datům

Téma migrace se stalo novou veřejnou agendou, která překročila hranice expertních světů. Během téměř tří polistopadových dekád bylo stále zřejmější, že se Česká republika řadí k zemím s kladným migračním saldem. S některými výjimkami a poklesy platí, že počty cizinců v Česku stoupaly a v roce 2017 překročily hranici půl milionu osob. Imigrace se Brnu nevyhýbala, právě naopak. Město se stalo jedním z významných cílů, které přitahuje různorodé kategorie pracovních migrantů. Tzv. migrační krize otevřela diskusi o otázkách migrace, která se stala zcela veřejnou a politickou. V průběhu diskusí a utváření veřejných politik a lokálních integračních politik zjišťujeme, jak máme k dispozici zoufale málo dat a údajů o předmětu našich diskusí – o cizincích samotných. Naplnění vizí města Brna jako mezinárodního a soudržného se neobejde bez věcné diskuse ohledně formování smysluplných a efektivních strategií a politik, které budou reagovat na přítomnost cizinců ve městě a současně se zabývat kvalitou života všech obyvatel. Takovéto strategie ale nelze vytvářet na základě domněnek a přesvědčení. Musí vycházet ze znalostí a poznání, které se opírají o fakta a data. V zahraničí je takováto politika označována jako politika evidence. Zakládá se na přístupu, který zdůrazňuje důležitost vědeckých poznatků, které jsou dosaženy díky použití metodologie, a jejich následné uplatnění při tvorbě politik.

Prvním krokem ke smysluplné strategii a zajištění této „evidence“ je shrnutí základních dat a faktů o cizincích. Následující text přináší shrnutí nejdůležitějších dat a faktů. Vznikly na základě vyhodnocení dvou klíčových zdrojů. Prvním byly statistické zdroje Českého statistického úřadu, Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Policie ČR, Úřadu práce ČR a mnohé další. Druhým byli experti, kteří se při svém působení setkávají s cizinci a v rámci diskusních skupin se podělili o své zkušenosti a znalosti. V rozmezí dubna až června roku 2018 byly vybírány témata pro diskuse na základě průběžně získávaných sekundárních dat, sestaveny anotace a proběhla příprava diskusních skupin. V červnu a červenci roku 2018 vznikala na Magistrátu města Brna Řídící skupina pro tvorbu Strategie, která následně jmenovala garanty skupin, s jejichž pomocí byli do diskusních skupin zváni experti z různých oblastí. Poté proběhlo osm moderovaných skupinových rozhovorů, kterých se účastnilo více než 80 účastníků. Jejich výsledky byly začleněny do kontextu průběžně zpracovávaných sekundárních dat.

Obrázek 1 Schéma postupu tvorby dat

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

1.1 Struktura zprávy a poděkování

Struktura zprávy Data a fakta o cizincích v Brně shrnuje výsledky analýzy sekundárních statistických dat o cizincích žijících ve městě a proběhlých diskusních skupin. Klíčovým prvkem bylo zapojení zmíněných diskusních skupin, jejichž cílem bylo vytvořit prostor pro názory významných aktérů v dané oblasti a vymezit si cíle a směřování strategie a prioritní oblasti.

Výsledky jsou řazeny podle jednotlivých témat, přičemž byly vybrány taková data, která jsou pro dané téma nejdůležitější. Cílem bylo předložit zprávu v přehledné podobě a zdůraznit klíčová zjištění nezbytná pro vytvoření strategického dokumentu, která jsou v závěru textu shrnuta do doporučení pro jednotlivé oblasti strategie.

Děkujeme všem, kteří se zapojili do diskusních skupin a neváhali se podělit o své zkušenosti a názory, členům řídicí skupiny, garantům, moderátorům, poskytovatelům statistických dat a pracovníkům magistrátu.

Cizinci ve městě: základní fakta

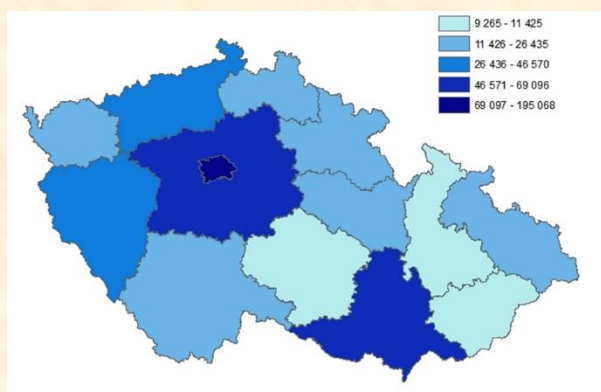
V této kapitole je nejdříve vymezeno, kdo je cizincem. Následně jsou uvedena základní přehledová data o cizincích žijících v okrese Brno-město.

2.1 Kdo je cizinec?

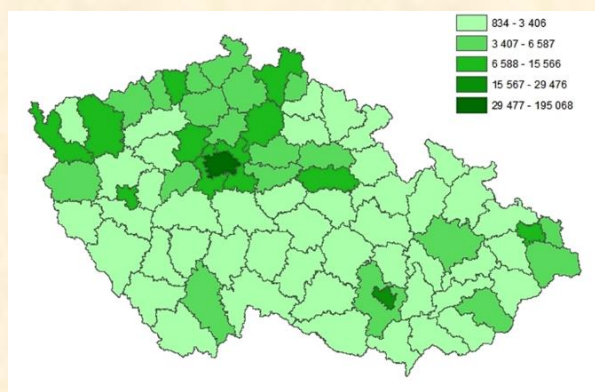
- Vymezení cizince je ukotveno v české legislativě (zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky), řídí se jím i metodiky statistického vykazování počtu cizinců na území Česka.
- Za cizince je považována fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, dále osoby bez státního občanství a rovněž osoby s více občanstvími, z nichž žádné není českým státním občanstvím.
- Užší vymezení cizince vycházející z legislativy odkazuje k imigraci, která má mezinárodní charakter, a k imigrantům, kteří přicházejí do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru. Jeho součástí tudíž nejsou např. turisté, krátkodobě pobývající osoby (návštěva přátel, sportovní události, kratší léčba v lázních), ani ti, jejichž pobyt je sice dlouhodobý, ale nedisponují potřebným povolením k pobytu (jsou „ilegální“).
- Zákon rozlišuje následující tři dílčí kategorie cizinců pobývajících v Česku. Jsou to a) občané zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska (zkráceně občané EU a jejich rodinní příslušníci), b) občané zemí mimo EU (tzv. občané ze „třetích zemí“) a c) ostatní cizinci (bez ohledu na státní příslušnost).

2.2 Cizinci v krajích a okresech v ČR (2017)

Mapa 1 Cizinci v krajích ČR, 2017

Mapa 2 Cizinci v okresech ČR, 2017

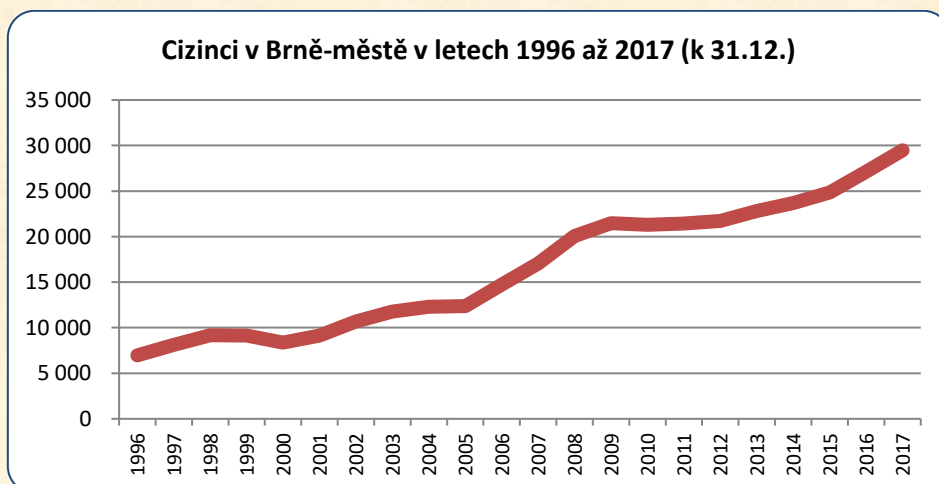

- Mezi tři kraje s nejvyšším počtem cizinců patří hlavní město Praha (195 068 cizinců), Středočeský kraj (69 096 cizinců) a na třetí pozici i Jihomoravský kraj (46 574 cizinců).
- V okrese Brno-město pobývají více než tři pětiny cizinců (63,3 %) z celkového počtu cizinců v Jihomoravském kraji.
- V roce 2009 došlo v Jihomoravském kraji k nárůstu počtu cizinců ze zemí mimo EU (25 530 cizinců). Následoval pokles v řádu stovek osob, který se zastavil až v roce 2014. V letech 2015 až 2017 došlo k nárůstu počtu cizinců mimo EU. Na konci roku 2017 jich na území JMK žilo 26 580, což představuje 57,1 % všech cizinců v kraji.

2.3 Cizinci v Brně-městě

- Počet cizinců v Brně v čase narůstá.
- Na konci roku 2017 na území Brna pobývalo 29 717 cizinců (včetně EU), zatímco k 31. 12. 2013 dosahoval počet cizinců 23 045. Pouze v letech 2000 a 2010 dochází oproti předešlému roku k mírnému poklesu počtu cizinců.
- V rozmezí posledních pěti let (2013 až 2017) pozorujeme nárůst počtu cizinců v Brně-městě mezi jednotlivými lety, a to v řádu stovek osob. Trvalý růst počtu cizinců zaznamenáváme od roku 2013, do roku 2017 se počet cizinců zvýšil o 29 % (celkem na 29 717 cizinců včetně EU).
- V roce 1996 statistiky ČSÚ udávají 6 967 cizinců (nezahrnují cizince s platným azylem na území ČR), do konce roku 2017 se pak počet cizinců zvyšuje na 29 476.
- Cizinci v roce 2017 tvoří téměř 8 % obyvatel města. Co se týká trendu nárůstu počtu cizinců, město Brno víceméně kopíruje trend celorepublikový.
- Ve městě pobývají cizinci ze 148 států.

Graf 1 Cizinci v Brně-městě v letech 1996-2017

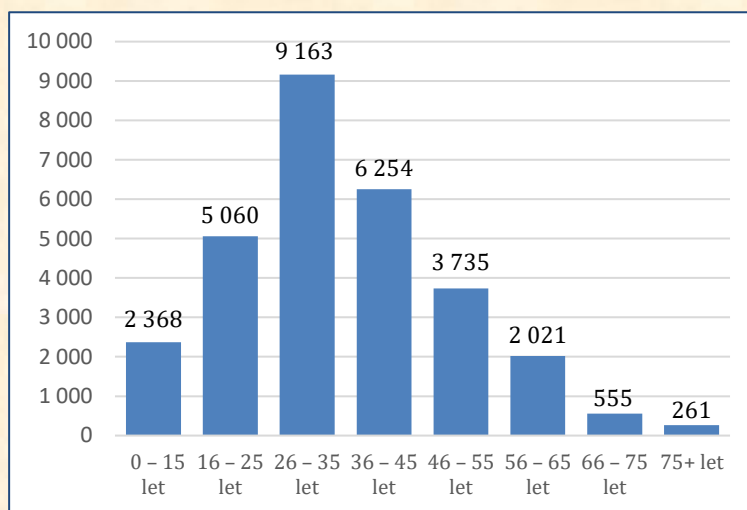

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

2.4 Cizinci podle pohlaví a věku

- Dlouhodobě je počet mužů cizinců vyšší než počet žen cizinek (k 31. 12. 2017 tento rozdíl činil 14,8 %).
- Na konci roku 2017 žilo v Brně 17 048 mužů cizinců a 12 669 žen cizinek. Stejně jako u mužů, tak i u žen, můžeme pozorovat, že jejich počet ve sledovaných letech roste. Nárůst počtu žen je oproti nárůstu počtu mužů progresivnější, můžeme hovořit o tzv. feminizaci migrace v Brně. Meziroční nárůst u žen se pohyboval v rozmezí 4,7 % – 10,3 %. Meziroční nárůst u mužů se pohyboval v rozmezí 2,7 % – 8,3 %.

Graf 2 Počet cizinců podle věku v okrese Brno-město (k 31. 12. 2017)

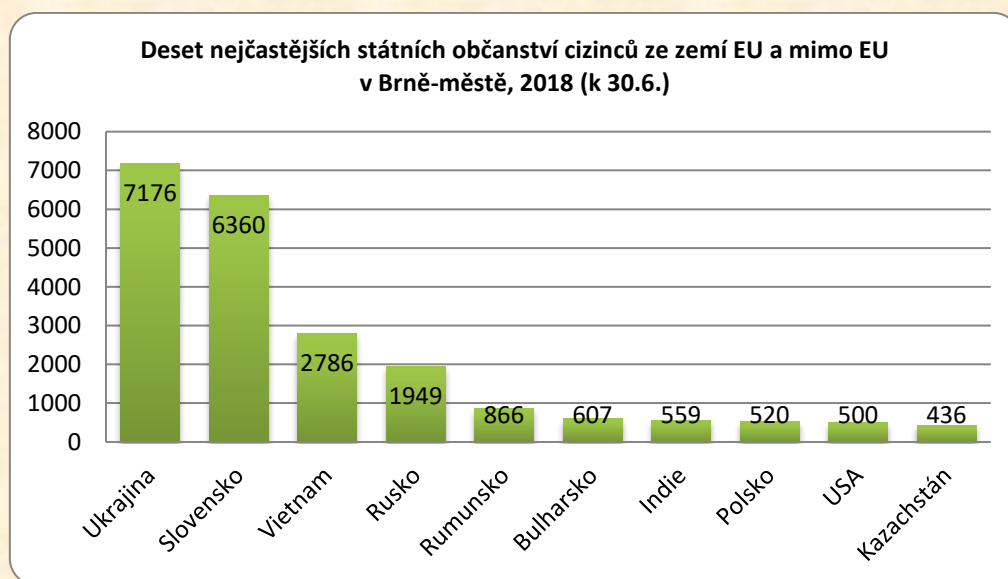

- Nejpočetněji zastoupenou věkovou kategorií cizinců v roce 2017 byli cizinci ve věku 26 až 35 let, kterých bylo 9 163. Druhou nejpočetnější kategorií byli cizinci ve věku 36 až 45 let, jejichž počet byl 6 254. Na třetí pozici jsou cizinci ve věku 16 až 25 let, kterých bylo 5 060.
- Nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou jsou muži ve věku 30 až 34 let, kteří tvoří 17 % (2 667 mužů) z celkového počtu mužů. Druhou nejčastější věkovou kategorií jsou muži ve věku 25 až 29 let (13,1 % z celkového počtu mužů).
- V rámci věkových kategorií žen jsou nejčastěji zastoupeny dvě kategorie: ženy ve věku 30 až 34 let (15,5 %, 1 799 žen) a ženy ve věku 25 až 29 let (15,4 %, 1 759 žen).
- Pozorujeme vzrůstající počet cizinců ve věkové kategorii 0 až 9 let. Tento ukazatel může poukazovat na trend slučování rodin a rození dětí.
- Platí, že cizinci mimo EU pobývající v Brně patří do věkové kategorie ekonomicky aktivního obyvatelstva.

2.5 Cizinci podle státní příslušnosti

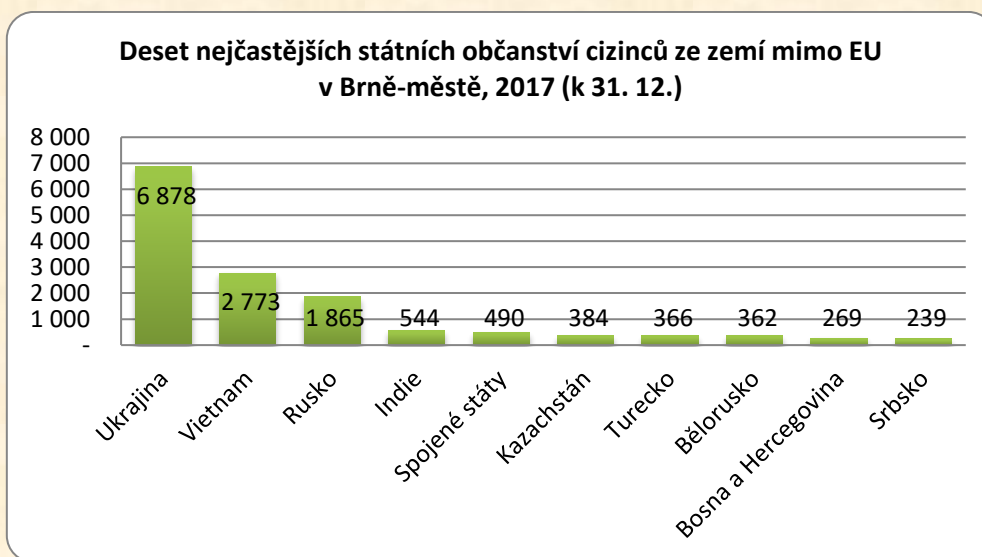
- Mezi všemi cizinci žijícími v Brně (ze zemí EU a zemí mimo EU k 30. 6. 2018) jsou nejpočetněji zastoupeni občané Ukrajiny (7 176 občanů). Následují za nimi občané Slovenska (6 360 občanů) a s větším odstupem i občané Vietnamu (2 786 občanů).
- V desítku nejčastějších státních občanství cizinců dále nalézáme občany Ruska (1 949 občanů), Rumunska (866 občanů), Bulharska (607 občanů), Indie (559 občanů), Polska (520 občanů), USA (520 občanů) a Kazachstánu (436 občanů).

Graf 3 Deset nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí EU a mimo EU v Brně-městě, 2018

- Pokud se zaměříme výhradně na státní občanství cizinců z tzv. třetích zemí, od roku 2013 je první trojice nejčastějších státních občanství neměnná. Nejvíce cizinců je z Ukrajiny, následují je cizinci z Vietnamu a Ruska.
- Největší skok v pořadí třetích zemí zaznamenali mezi roky 2013–2017 občané z Indie. Na konci roku 2013 je Indie na sedmé pozici, roce 2017 se stává čtvrtým nejčastějším občanstvím.
- V roce 2017 do první desítky nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí mimo EU v Brně-městě patří dále cizinci z USA (490 občanů), Kazachstánu (384 občanů), Turecka (366), Běloruska (362 občanů), Bosny a Hercegoviny (269 občanů) a Srbska (239 občanů).
- Na konci let 2013, 2014 a 2015 se v první desítku umístili také cizinci z Arménie a v letech 2014 a 2015 cizinci z Moldavska.
- Nejčastějším státním občanstvím cizinců pocházejících z EU bylo slovenské (6 360 cizinců), které výrazně převyšuje ostatní státní občanství. Na druhém místě byli cizinci státního občanství Rumunska (8 66 cizinců).

Graf 4 Deset nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí mimo EU v Brně-městě, 2017

2.6 Vybrané demografické události cizinců

- Sňatků cizinců bylo k 31. 12. 2017 evidováno 280, zatímco rozvodů bylo 100.
- Živě narozených dětí bylo 233 a cizinců 37 zemřelo.
- Zaznamenáváme vysoký podíl mezinárodních sňatků. Muž cizinec si vzal za manželku ženu z ČR ve 136 případech, žena cizinka se provdala za muže z ČR ve 123 případech. Sňatek mezi oběma cizinci činil nejmenší podíl, došlo k němu v 21 případech.

Vzdělávání dětí cizinců do 18 let věku – vzdělávání na MŠ, ZŠ a SŠ

- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 v mateřských školách evidováno 479 cizinců. Z celkového počtu všech dětí v mateřských školách tak tvořili necelá 4 %.
- V mateřských školách jsou zejména děti s trvalým pobytem. Až na 30 cizinců mělo 499 dětí trvalý pobyt. Cizinců s přechodným pobytem bylo 21, azylantů 9. 53 % tvořily dívky, 47 % chlapci. Mezi tři nejčastější státní občanství těchto cizinců patří vietnamské (111 dětí), ukrajinské (110 dětí) a slovenské (81 dětí).
- Mezi cizinci nejnavštěvovanější mateřské školy v Brně-městě ve školním roce 2017/18 patřily školy na Jihomoravské náměstí 1296/4 (19 dětí), Křenová 300/76a (18 dětí) a Nádvoří 704/3 (16 dětí).

Tabulka 1 Seznam MŠ v okrese Brno-město, ve kterých bylo ve školním roce 2017/18 alespoň jedno dítě s cizím státním občanstvím (k 30. 9. 2017)

	Adresa	Zřizovatel	Počet dětí-cizinců
1.	Jihomoravské náměstí 1296/4	obec	19
2.	Křenová 300/76a	obec	18
3.	Nádvoří 704/3	obec	16
4.	Jihomoravské náměstí 1295/5	obec	13
5.	Kneslova 701/7	obec	13
6.	Cacovická 264/6	obec	12
7.	Hněvkovského 71/62	obec	12
8.	Gabriely Preissové 2570/8	obec	11
9.	Rybníček 329/9	obec	11
10.	Jana Babáka 2733/11	privátní sektor	10
	<i>Ostatní</i>		344
	CELKEM		479

Tabulka 2 Počet dětí-cizinců v MŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017)

	Stát	Počet dětí-cizinců
1.	Vietnam	111
2.	Ukrajina	110
3.	Slovensko	81
4.	Rusko	26
5.	Rumunsko	15
6.	Egypt	12
7.	Sýrie	10
8.	Bulharsko	8
9.	Brazílie	7
10.	Indie	7
	<i>Ostatní</i>	92
	CELKEM	479

- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 v základních školách evidováno 1 034 cizinců, z celkového počtu všech žáků v základních školách tvořili přibližně 3 %.
- 72 % tvořilo cizinců s trvalým pobytem (751 žáků), 25 % s přechodným pobytem (255 žáků) a 3 % azylantů (28 žáků). 51 % tvořili chlapci, 49 % dívky. 65 % (668 žáků) nalézáme na 1. stupni, zbylých 35 % (366 žáků) jsou cizinci na 2. stupni.
- Mezi tři nejčastější státní občanství těchto cizinců patří ukrajinské (314 žáků), slovenské (198 žáků) a vietnamské (189 žáků).

Tabulka 3 Počet žáků-cizinců v ZŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017)

	Stát	Počet žáků-cizinců
1.	Ukrajina	314
2.	Slovensko	198
3.	Vietnam	189
4.	Rusko	45
5.	Rumunsko	24
6.	Indie	22
7.	Bulharsko	20
8.	Mongolsko	17
9.	Maďarsko	14
10.	Sýrie	13
	<i>Ostatní</i>	178
	CELKEM	1034

Tabulka 4 Seznam ZŠ v okrese Brno-město, ve kterých byl ve školním roce 2017/18 alespoň jeden žák s cizím státním občanstvím (k 30. 9. 2017)

	Adresa	Zřizovatel	Počet žáků-cizinců
1.	Staňkova 327/14	obec	186
2.	Jihomoravské náměstí 1089/2	obec	41
3.	Kneslova 697/28	obec	40
4.	Křídlovická 513/30b	obec	37
5.	Masarova 2360/11	obec	28
6.	Jana Brozkvy 388/3	obec	27
7.	náměstí Republiky 1536/10	obec	26
8.	Rašínova 119/3	obec	24
9.	Řehořova 1020/3	obec	22
10.	Mutěnická 4164/23	obec	22
	<i>Ostatní</i>		581
	CELKEM		1034

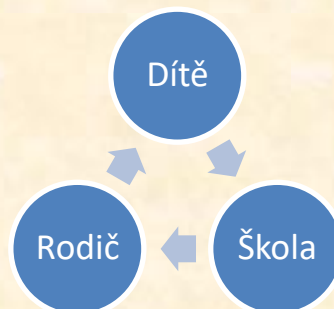
- Mezi tři cizinci nejnavštěvovanější základní školy patří školy vedené na adresách Staňkova 327/14 (186 dětí), Jihomoravské náměstí 1089/2 (41 dětí) a Kneslova 697/28 (40 dětí).
- V okrese Brno-město bylo ve školním roce 2017/18 na středních školách evidováno 578 cizinců, což představuje 2 % žáků všech středních škol.
- 67 % tvořilo cizinců s trvalým pobytem (389 žáků), 32 % s přechodným pobytem (185 žáků), 1 % azylantů (4 žáci).
- Denní formy vzdělávání využívá 97 % cizinců (560 žáků), zbylá 3 % využívají ostatní formy vzdělávání (18 žáků). 55 % tvořili muži, dalších 45 % ženy.
- 75 % (435 žáků) byli cizinci v maturitním vzdělávacím programu, 25 % (143 žáků) cizinci v nematuritním vzdělávacím programu.
- Mezi tři nejčastější státní občanství těchto cizinců patřilo ukrajinské (193 žáků), slovenské (116 žáků) a vietnamské (98 žáků).
- Mezi tři cizinci nejnavštěvovanější střední školy ve školním roce 2017/18 patří v Brně-městě školy vedené na adresách Charbulova 1072/106 (53 studentů), Pražská 636/38b (43 studentů) a Střední 552/59 (34 studentů).

Tabulka 5 Počet žáků-cizinců v SŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017)

	Stát	Počet žáků-cizinců
1.	Ukrajina	193
2.	Slovensko	116
3.	Vietnam	98
4.	Rusko	50
5.	Moldavsko	13
6.	Bulharsko	11
7.	Kazachstán	10
8.	Mongolsko	10
9.	Srbsko	9
10.	Německo	7
	<i>Ostatní</i>	61
	CELKEM	578

3.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

Problémy a témata se týkají tří hlavních aktérů: dětí (žáků), rodičů a školy.

- Dítě (žák)
 - Neznalost či špatná znalost českého jazyka.
 - Rozdíly v tempu učení se českému jazyku.
 - Jazykový handicap u přijímacích zkoušek na SŠ.
 - Obtížná adaptace na školní prostředí.
 - Problematické reakce a stres v průběhu adaptace.
 - Značná zátěž při vstupu do školy ve starším věku (2. stupeň).
 - Zvládnutí projevů kulturního šoku.
 - Příznivé třídní klima, přijetí kolektivem.
 - Kontakt se spolužáky, vytváření meziosobních vztahů.
- Rodič
 - Obtížné porozumění fungování českého systému vzdělávání.
 - Problém výběru vhodné školy a umístění dítěte.
 - Dezorientace a nejistota rodičů.
 - Nedostupnost a nesrozumitelnost informací.
 - Podpora vztahu rodiče a školy.
 - Nalezení formy komunikace rodičů se školou, porozumění na třídních schůzkách a konzultacích.
 - Zapojení rodičů do aktivit a školních akcí, sounáležitost se školou.
- Škola
 - Riziko vzniku škol s vysokými podíly cizinců.
 - Finanční podpora škol je nahodilá, odvíjí se od grantů a dílčích projektů.
 - Chybějící systémovější řešení.
 - Zajištění výuky češtiny pro žáky a dalších adaptačních kurzů.
 - Významný je postoj ředitele.
 - Obavy pedagogů z obtížné práce a zátěže.
 - Chybějící návody, jak v konkrétních situacích postupovat.
 - Potřeba individuální práce s dětmi cizinci.
 - Potřebná metodická podpora škol.
 - Vyhodnocování potřebnosti podpůrných opatření u dětí.
 - Způsoby komunikace školy s rodiči.
 - Ověřování průběhu adaptace dítěte do školy (jazyková a další).
 - Adaptace školních materiálů pro práci s dětmi.
 - Podpora škol ve vztahu k dalším podpůrným službám (poradny apod.).
 - Podpora pedagogů a dalších pracovníků (motivace, přípravy).
 - Rozvoj interkulturních kompetencí učitelů.
 - Potřeba dobrých praxí a ukázkových vzorů, jejich přenosu.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

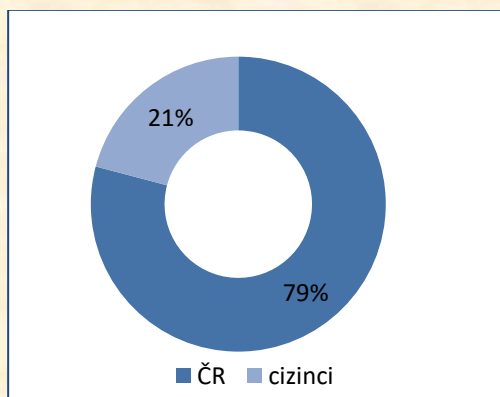
- Potenciál spolupráce s interkulturními a sociálními pracovníky (např. práce s komunitou cizinců).
- Spolupráce školských zařízení s místními komunitami (koncept „otevřené“ školy).
- Upevňování dobrého klimatu ve třídách, dobrých vztahů. Začlenění rozvoje sociálních dovedností, tolerance a komunikace do vzdělávání.

Vzdělávání dospělých cizinců a kvalifikovaní cizinci v Brně

4.1 Vzdelávání dospělých cizinců – vysoké školy

- Vysoké školy s místem výuky v okrese Brno-město ke konci roku 2017 evidovaly 62 239 studentů, 21 % tvořili cizinci (13 003 osob). Veřejné školy navštěvuje 97 % cizinců (12 679 osob) a zbylá 3 % navštěvují školy soukromé (330 osob). Mezi studenty vysokých škol, kteří jsou cizinci, je více než polovina mužů (52 %, 6 722 mužů) a bezmála polovina žen (48 %, 6 281 žen).
- Mezi studenty vysokých škol, kteří jsou cizinci, vévodí státní občané Slovenska, kteří představují tři čtvrtiny všech zahraničních studentů (75 %, 9 815 studentů). Druhým nejpočetněji zastoupeným státním občanstvím je státní občanství Ruska (5 %, 586 studentů) a třetím Ukrajiny (3 %, 449 studentů).

Graf 5 Podíly studentů VŠ s místem výuky v Brně-městě podle státního občanství (k 31. 12. 2017)

Tabulka 6 Počet studentů-cizinců VŠ s místem výuky v Brně-městě podle jednotlivých státních občanství (k 31. 12. 2017)

	Stát	Počet studentů-cizinců
1.	Slovensko	9813
2.	Rusko	586
3.	Ukrajina	449
4.	Kazachstán	163
5.	Německo	146
6.	Ghana	138
7.	Bělorusko	125
8.	Kypr	109
9.	Velká Británie	101
10.	Indie	96
	Ostatní	1277
	CELKEM	13003

- Třemi nejnavštěvovanějšími vysokými školami byly na konci roku 2017 Masarykova univerzita (6 620 cizinců), Vysoké učení technické v Brně (3 831 cizinců) a Mendelova univerzita (1 399 cizinců). Pojmuly více než devadesát procent zahraničních studentů (91 %). Např. V akademickém roce 2017/18 studovalo na Mendelově univerzitě na všech úrovních studia 1 731 cizinců (759 mužů a 972 žen), pocházeli zejména ze Slovenska, Ruska, Ukrajiny, Ghany, Kazachstánu, Německa, Běloruska a Španělska.
- Více než 100 studentů cizinců evidovaly také Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (723 cizinců), Newton College, a. s. (138 cizinců), Janáčkova akademie múzických umění v Brně (135 cizinců), Vysoká škola obchodní a hotelová, s. r. o. (115 cizinců).

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

4.2 Vysoce kvalifikovaní cizinci a expatrioti

- V naracích místních expertů je hojně užívaná klasifikace, která rozlišuje cizince do dvou základních kategorií. Žádoucí vysoce kvalifikovaná pracovní síla versus ostatní cizinci, jejichž ekonomický přínos je zpochybňován nebo upozadován (např. azylanti, pracovníci s nízkou kvalifikací, nižším vzděláním, zastávající manuální a dělnické profese).
- V odborné literatuře expatrioti tvoří užší kategorii, která se od „běžných“ vysoce kvalifikovaných imigrantů liší tím, že není definována délka jejich pobytu v nové destinaci. Vodítkem pro vymezení vysoce kvalifikovaných cizinců je mimo jiné informace ohledně vyššího dosaženého vzdělání a odborný profil cizinců.
 - Podle dat Úřadu práce ČR dosahuje počet cizinců registrovaných Úřadem práce v okrese Brno-město k 31. 12. 2017 nejvyššího dosaženého vzdělání (zahrnuje magisterské/inženýrské a vyšší) 8 796 osob. Podíl těchto nejvýše vzdělaných osob činí přibližně čtvrtinu registrovaných osob.
 - O odborném profilu vypovídá varianta mezinárodní kategorizace zaměstnání CZ-ISCO, konkrétně pak její tři první kategorie: (1) zákonodárci a řídící pracovníci, (2) specialisté, (3) techničtí a odborní pracovníci. Pokud se zaměříme na cizince registrované Úřadem práce v okrese Brno-město v kategoriích CZ-ISCO 1-3, pak zjistíme, že ke konci roku 2017 bylo takových cizinců registrováno 13 923 mužů a 4 719 žen – tedy 53,7 %.
- Oproti situaci k 31. 12. 2010, kdy bylo v Brně 6 101 statisticky vedených expatriotů, se jejich počet ztrojnásobil.
- Převažují mezi nimi cizinci ze zemí EU (82 %, 11 396 osob), více než desetina cizinců ze zemí mimo EU povolení nepotřebuje (11 %, 1 561 osob) a zbylých 7 % tvoří cizinci s povolením (966 osob).

Tabulka 7 Počet cizinců registrovaných Úřadem práce v kategoriích CZ-ISCO 1-3 – Cizinci z EU/EHP a Švýcarska a třetích zemí (+ dělení na typy povolení + dělení podle pohlaví) (k 31. 12. 2017)

Státní občanství	muži	ženy
Cizinci z EU/EHP, Švýcarska	11 396	3 904
Cizinci (mimo EU/EHP, Švýcarsko) nepotřebující povolení	1 561	623
Cizinci s povolením - celkem	966	192
z toho	-	-
zaměstnanecké karty	897	185
povolení k zaměstnávání	48	3
modré karty	21	4
zelené karty	.	.
CELKEM cizinci registrovaní ÚP	13 923	4 719

- Muži jsou zastoupeni dvěma třetinami (66 %, 9 204 mužů) a ženy jednou třetinou (34 %, 4 719 žen).
- Z hlediska státního občanství dominují občané Slovenska (59 %, 8 155 osob). Dalšími jsou státní občanství Rumunska (4 %, 529 osob), Ruska (3 %, 389 osob), Ukrajiny (3 %, 377 osob), Polska (2 %, 340 osob), Itálie (2 %, 313 osob), Řecka (2 %, 284 osob), Velké Británie (2 %, 264 osob), Indie (2 %, 254 osob), Španělska (2 %, 221 osob) a Bulharska (2 %, 218 osob). Cizinci s jinými než jmenovanými státními občanstvími jsou mezi expatrioty zastoupeni méně než 2 %.

Tabulka 8 Počet cizinců registrovaných ÚP v kategoriích CZ-ISCO 1-3 – 15 nejčastějších státních příslušností (k 31. 12. 2017)

	Stát	muži+ ženy	ženy (%)
1.	Slovensko	8 155	3 041
2.	Rumunsko	529	202
3.	Rusko	389	177
4.	Ukrajina	377	169
5.	Polsko	340	132
6.	Itálie	313	62
7.	Řecko	284	62
8.	Velká Británie	264	30
9.	Indie	254	43
10.	Španělsko	221	48
11.	Bulharsko	218	69
12.	Francie	181	29
13.	Německo	164	46
14.	USA	149	30
15.	Maďarsko	139	38
	<i>Ostatní</i>	1 946	541
	CELKEM	13 923	4 719

- Podle výzkumu mezi expatrioty (SocioFactor, 2018) THE GREAT EXPAT BRNO SURVEY platí, že:
 - V Brně se cítí být vítáno 70 % respondentů. S odpovědí váhala méně než pětina (18 %). Více než desetina (13 %) respondentů se v Brně vítána necítí.
 - Brno jakožto místo k životu by určitě doporučily svým přátelům a blízkým více než dvě pětiny respondentů (42 %). Více než dvě pětiny (44 %) by Brno spíše doporučily.
 - Více než polovina respondentů nebyla nikdy vdaná/ženatá (53 %). V manželství se nacházela více než třetina respondentů (36 %).
 - Respondenty tvořili téměř tři pětiny mužů (59 %) a více než dvě pětiny ženy (41 %).
 - Více než třetina respondentů (36 %) pobývala v Brně déle než pět let. Více než čtvrtina (28 %) zde žila méně než tři roky. Pětina respondentů (20 %) v Brně pobývala méně než pět let.

- Čtvrtinu respondentů (25 %) tvořili lidé ve věku 31 až 35 let. Téměř čtvrtina respondentů (24 %) byla ve věku 26 až 30 let. Méně než pětina (18 %) měla 36 až 40 let.

4.3 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Obtížná je jazyková adaptace cizinců.
- Zájem o učení se češtině kolísá podle preferované strategie či kategorie cizince.
- Zapotřebí je dostatečnost kvalitní nabídky výuky a kurzů českého jazyka.
- Neumíme rozpoznat kvalifikace pobývajících cizinců a využít je na trhu práce. Rozpoznání dovedností cizinců je důležité pro jejich začleňování na trh práce.
- Cizinci s vyšší kvalifikací pracují na pozicích, kde ji nevyužijí. Mechanismy uznávání jejich kvalifikace jsou komplikované, mnohé odrazují.
- Nabízí se možnost využití lidských zdrojů, které již máme k dispozici.
- Složitější situace je pro cizinky na trhu práce. Ženy migrantky jsou díky mnoha okolnostem více vystaveny různým druhům ohrožení.
- Nutná je spolupráce se zaměstnavateli.
- Nejasné jsou kontury a definování hojně užívané kategorie expats. (Kdo to vlastně je?)
- Na realitu působí přítomnost expatriotů. Jedná se o silně zastoupenou, ale vnitřně heterogenní kategorii.
- Ani kategorie expatriotů negarantuje dobré a bezproblémové postavení na trhu práce.
- Výzvou je zohlednění potřeb různých typů pobytů a životních situací.
- Politika začleňování se nemůže vztahovat výhradně k trvalému pobytu, je procesem od samého začátku.
- Klíčová je adaptace nově příchozích a jejich zorientování v pravidlech a fungování společnosti.
- Integrace je oboustranný proces – vyžaduje zapojení cizinců i našinců.
- Potřebná je dostatečnost nabídky kurzů sociokulturních dovedností a adaptačních kurzů.

Vzájemná komunikace a řízení diverzity

Během června roku 2018 proběhlo v rámci evaluace projektu „Zvyšování interkulturní prostupnosti veřejných institucí ve městě Brně“ mezi zaměstnanci Magistrátu města Brna (dále jen úředníci) online dotazníkové šetření, které si kladlo za cíl zmapovat potřeby těchto úředníků v návaznosti na téma interkulturní prostupnosti a interkulturní bariér veřejných institucí. Následující výběr výsledků vychází z odpovědí 145 úředníků.

- Zájem rozvíjet vlastní interkulturní kompetence vyjádřilo 36 % úředníků, 40 % z nich uvedlo, že zájem v této oblasti nemá, zbylých 24 % úředníků uvedlo, že neví.
- Mezi vzdělávacími potřebami úředníků se objevuje pět vzdělávacích oblastí, po nichž je největší poptávka, jsou tyto: komunikace s cizincem, cizinci v Brně – situace ve městě, práva a povinnosti cizinců, legislativa, kulturní specifika cizinců a cizinci v Česku – situace na území státu.
- Úředníci MMB byli rovněž dotazováni, zda v případě, kdy je osloven interkulturní pracovník s nabídkou spolupráce na řešení případu týkajícího se cizince, projeví o spolupráci zájem. Přibližně pětina (19 %) pracovníků má o případnou spolupráci zájem, může být prospěšná. Polovina respondentů váhá anebo se bude rozhodovat podle situace. Necelá třetina (31 %) respondentů uvedla, že spolupracovat s interkulturními pracovníky nepotřebuje.
- Jazyková bariéra je stěžejní překážkou jednání úředníků s cizinci.
- Většina pracovníků MMB je spokojena s mírou otevřeností a vstřícností veřejných institucí vůči cizincům.
- Stávající interkulturní pracovníci řeší s cizinci převážně dvě oblasti: sociálně-zdravotní a pobyt a bydlení. Rusové a Ukrajinci řeší otázky pobytu, bydlení, zaměstnání a vzdělávání. Vietnamci zase sociálně-zdravotní otázky. Zejména Vietnamci mají problémy s tím, aby si sami vyřešili problém, a obávají se vydat se sami na úřady a mluvit s úředníky přímo.
- Cizinci projevují zájem zejména o tlumočení, doprovody a poradenství.

5.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Obtížné zvládnutí českého jazyka cizinci a motivování cizinců v učení se jazyka. Existující různá míra motivací cizinců se učit česky.
- Dostupnost jazykového vzdělávání zaměřeného na rozvoj komunikace.
- Užívání angličtiny jako světového jazyka v komunikaci.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

- Potřeba komunikačních nástrojů v rámci veřejného prostoru. Používání nástrojů, které překlenou jazykovou bariéru a usnadňují orientaci a komunikaci. Využívání dalších komunikačních nástrojů (karty, pomůcky...), nejazykových prvků dorozumívání. Možnosti využívání překladačů na internetu.
- Využívání jazykových mutací informačních materiálů, které se věnují zásadním záležitostem, pravidlům, normám.
- Vedení cizinců k soběstačnosti a nezávislosti na různých zprostředkovatelích kontaktu. Působit preventivně, předcházet problémům, nečekat, až se projeví zásadním způsobem jako v některých západoevropských zemích.
- Postupy a praktiky, které ústí v jakékoliv formy segregace a separace cizinců, nejsou dobré.
- Veřejný diskurz o migraci se rozchází s realitou žitou cizinců. Informace o cizincích jsou obvykle zprostředkované, lidé mají málo zkušeností z osobních kontaktů. Problémem je „hate speech“. Hrozba jednostranných komunikací a uzavírání se, chybí dialogické pojetí komunikace.
- Absentují relevantní informace (všech). Chybí věcné informace o tématu – na straně většinové společnosti, institucí, i cizinců.
- Ve veřejném prostoru v diskusích chybí jasné definice pojmů, pojmům jsou přiřazovány mlhavé, subjektivně a emocionálně zabarvené významy, což ztěžuje jakékoliv dorozumění.
- Chybí dobrá praxe, jak komunikovat obsahy sdělení týkajících se cizinců.
- O migraci se uvažuje převážně v tržních kategoriích, vznikající kategorizace sympatií mají ekonomický a kulturní ráz.
- Na úřadech se setkáváme s nekoordinovanými přístupy k tématu a rezortismem (různé logiky, postupy).
- Diverzita funguje v mnohých komerčních subjektech.
- Interkulturní práce je schopna předcházet nedorozuměním, působit preventivně a mediačně.
- Potřebná je synergie aktérů pracujících s cizinci, zřehlednění toho, co kdo dělá.

Rozvíjení vzájemných vztahů

- V mezinárodním výzkumném šetření EVS z roku 2017 respondenti uváděli, zda by (ne)chtěli mít za sousedy různé skupiny lidí: lidi odlišné rasy by nechtělo mít za sousedy 33 % dotazovaných, přistěhovalce (imigranty), cizí dělníky pak 60 % respondentů.
- Respondenti dotazováni, nakolik je podle nich důležité, že má člověk (1) český původ, (2) mluví česky, (3) sdílí zvyky a životní styl Čechů, aby mohl být pravým Čechem. Nejdůležitější z uvedených podmínek bylo, že by člověk měl sdílet zvyky a životní styl Čechů – 93 % jich tuto podmínku označilo alespoň za docela důležitou. V případě podmínky, že by měl člověk mluvit česky, se vyjádřilo 91 % dotazovaných, že se jedná o důležitou podmínku. Podle 70 % respondentů je důležité, aby měl člověk český původ (předky z ČR).
- V březnovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR položilo respondentům sadu otázek týkajících se postojů veřejnosti k cizincům. Necelé tři pětiny (58 %) české veřejnosti považují nově příchozí občany jiných národností za problém pro ČR jako celek. Pokud ovšem mají hodnotit problematiku příchozích cizinců v místě jejich bydliště, je podíl těchto lidí značně nižší (26 % deklaruje, že tito lidé představují problém). Nejvyšší míru souhlasu (64 %) vyjadřují dotázaní s tím, že cizinci dlouhodobě pobývajících v ČR jsou příčinou nárůstu kriminality. Oproti šetření z března 2017 se statisticky významně snížilo přesvědčení, že cizinci zvyšují celkovou nezaměstnanost (pokles o 5 procentních bodů) a pokračuje tak klesající trend od roku 2015.
- V březnu 2018 Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Více než jedna třetina (35 %) českých občanů soudí, že v ČR žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců u nás přiměřeně, si myslí mírná nadpoloviční většina (53 %). Více než tři čtvrtiny respondentů (78 %) uvedly, že cizinci by měli mít možnost pobývat v České republice jen za určitých podmínek. Jako nejpříjemnější důvody pro přijímání cizinců k pobytu v České republice se ukazují být studium a praxe (80 %) a sloučení rodiny (64 %). Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jevilo to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít.
- V březnu 2018 CVVM zjišťovalo postoje obyvatel ČR k různým skupinám obyvatel. Zjišťovalo, zda by dotyčný nechtěl mít dané lidi za sousedy. Ukázalo se, že tři z deseti dotázaných odmítají sousedství s lidmi jiné barvy pleti či s cizinci.

6.1 Výsledky Analýzy sociálních sítí cizinců ze třetích zemí na území města Brna (2018)

- Cizinci ve městě vytváří rozsáhlé a komplexní sítě meziosobních vztahů, které nám obvykle zůstávají skryté. Uniká nám skutečnost, že se sítě prolínají a v sítích našinců se objevují cizinci a v sítích cizinců zase našinci. Prostor vzájemných výměn, vazeb a interakcí je v sociální realitě velmi pestrý a na úrovni běžného života se sítě cizinců a našinců vzájemně prostupují. To má zásadní význam pro lokální integrační politiku. Cizinci do sítí našinců v úrovni životního světa více či méně začleňují, setkávají se, navazují vztahy v zaměstnání, ve škole, se sousedy, na ulici.
- Obvykle bývají cizinci popisováni v podobě jednotlích a homogenních kultur, významné jsou identifikace imigrantů na základě vzdělání, socioekonomického statusu, nebo transnacionální zkušenosti. Ukazuje se, že kulturní a etnické difference jsou podmíněny situačně a relačně. S jednotlými popisy „kultur“ při porozumění sociálním světům nevystačíme.
- Všechny analyzované sítě jsou spíše husté. Znamená to, že jsou v nich jedinci provázáni hustým předivem vztahů. Nenalézáme zde zástupy jedinců separovaných či marginalizovaných, kteří by byli bez podpory druhých.
- V ukrajinských sítích převažuje důležitost (centralita) českých alters. Dle všeho je to významný ukazatel integrace s mnoha důsledky pro trvalejší formy pobytu.
- Zjištění poukazují na potřebu zohledňovat typ migrace a rovněž povahu jednotlivých sítí cizinců. Cizinci řeší mnohé obtíže týkající se pobytu ve městě a to napříč všemi sítěmi. Liší se svými potřebami. Expatrioti nedokáží definovat délku svého pobytu, jejich potřeby jsou spíše krátkodobého rázu. Potřeby jiných ale mají dlouhodobější ráz. Jak pozorujeme, sociální sítě jsou v různé míře orientované a propojené s našinci. U ukrajinské sítě platí, že zorientovaní cizinci se stávají pro příchozí zdrojem informací a významně se podílí na jejich adaptaci. V rámci sociální práce s cizinci lze při adaptaci využít potenciálu déle pobývajících krajanů a rovněž zapojovat našince do sociálních sítí imigrantů, nebo pracovat již se zapojenými.
- Nelze přehlížet ani realitu expatriotů, ani realitu mnohých dalších kategorií cizinců, s nimiž se v prostoru města setkáváme.

6.2 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Vzájemná komunikace a vztahy jsou společnými tématy pro obě strany. Mělo by jít o dialog.
- Potřebné je mířit na celkové soužití ve městě, které sdílí všichni. Smysl má se zaměřit ve strategii na místní aspekty života ve městě, pracovat s identitou obyvatele města. Nabízí se sdílení identity města, která je společná všem.

- Různé kategorie cizinců mají různé potřeby a zájmy, není to homogenní skupina obecných cizinců.
- Veřejné aktivity by měly být otevřené všem, vznikat spontánně a neuzavírat se nebo se profilovat podle etnických skupin. Měly by vést k většímu pocitu spokojenosti (wellbeing). Obtížné je skupiny vzájemně propojovat. Nejsou známé bariéry a možnosti participace na straně našinců ani cizinců. Město ale disponuje silnou občanskou společností.
- Město může využít potenciál vlastní diverzity a více ji ve veřejném prostoru zviditelnit (výstavy umění aj.). I diverzitu v mainstreamových prostředích.
- Podpořit větší participaci cizinců a zapojení do veřejných (a běžících) aktivit. Možnost dobrovolnických programů. V tomto směru chybí propojující platforma.
- V rámci prevence pracovat s předsudky a mýty. Chybí vzájemné informování se a přístup k informacím.
- Součástí procesu by mělo být zjišťování potřeb (primárně jako obyvatel města) a reagování na ně.
- Potřeba je zahrnout do strategie také cizince z EU, na které se obvykle pohlíží jako na snadno integrovatelné, ale v praxi tomu tak mnohdy není.

Prevence negativních sociálních jevů a dopadů migrace

- Ke konci roku 2016 bylo v ČR celkem obviněno a odsouzeno 22 408 osob, přičemž podíl cizinců tvořil 8 %.
- Ke konci roku 2016 bylo evidováno v brněnských vazebních věznicích a věznicích 63 cizinců, kteří byli obviněni (54 mužů, 9 žen).
- Ke konci roku 2016 bylo evidováno v brněnských vazebních věznicích a věznicích 17 cizinců, kteří byli odsouzeni.
- Od začátku roku 2018 do konce měsíce července bylo v JMK evidováno Policií ČR 11 364 kriminálních skutků. Objasněno z nich bylo 5 205 skutků, přičemž 8 % z nich bylo spácháno cizinci.

Tabulka 9 Kriminalita: spáchané a objasněné skutky v Jihomoravském kraji za období 1. 1. - 31. 7. 2018 (k 31. 7. 2018)

Takticko statistická klasifikace	Registrováno	Objasněno celkem	
	Celkový počet	Celkový počet	Spácháno cizinci (%)
vraždy	6	6	17%
násilná kriminalita	824	560	9%
mravnostní kriminalita	174	97	6%
krádeže vloupáním	1 403	341	5%
krádeže prosté	3 303	795	7%
ostatní majetková kriminalita	1 178	357	8%
majetková kriminalita	5 884	1 493	7%
ostatní kriminalita	1 409	917	7%
obecná kriminalita	8 291	3 067	7%
zbývající kriminalita	1 503	1 387	8%
hospodářská kriminalita	1 570	750	14%
vojenské a protiústavní činy	0	1	0%
CELKOVÁ KRIMINALITA	11 364	5 205	8%

- V březnovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR položilo respondentům sadu otázek týkajících se postojů veřejnosti k cizincům. Nejvyšší míru souhlasu (64 %) vyjadřují dotázaní s tím, že cizinci dlouhodobě pobývajících v ČR jsou příčinou nárůstu kriminality. S tímto výrokem nesouhlasí pouze minimum respondentů (9 %), pětina (20 %) pak zůstává na pomezí souhlasu a nesouhlasu. S významnou převahou pak česká veřejnost zastává názor, že tito cizinci jsou zdravotním rizikem pro ČR (souhlasí 64 %), k výroku se nepřiklání přibližně desetina (12 %) dotázaných. Přibližně polovina (49 %) považuje cizince za ohrožení jejich

způsobu života, pro necelou pětinu (19 %) nesouhlasících naopak toto ohrožení nepředstavují.

- V mezinárodním výzkumném šetření EVS (European Value Study) z roku 2017, které je zaměřeno rovněž na ČR, respondenti hodnotili míru důležitosti podmínky „aby mohl být člověk pravým Čechem, aby respektoval politické instituce a zákony ČR“. Z celorepublikového měřítka 94 % respondentů označilo danou podmínku za důležitou, přičemž 67 % z nich za velmi důležitou a 27 % za docela důležitou.

7.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Potřebné je v rámci prevence obeznamování cizinců s právním řádem, normami a zvyklostmi. Nízké právní povědomí je záležitostí našich i cizinců (oboustranné).
- Prevence musí brát ohled na různorodost kategorií pobývajících cizinců. Veřejné mínění a povědomí o cizincích nerozlišuje různé kategorie cizinců, a pokud ano, tak velmi intuitivně a stereotypně.
- Jedním z problémů je nakládání s šířícími se informacemi a dezinformacemi (oboustranné). Prevence nenávistných projevů, nenávisti jako takové se týká majority i cizinců. Média a šířené stereotypy a obrazy. Problematické jsou nenávistné projevy na sociálních sítích.
- Různé formy segregace nepřispívají k začleňování cizinců, naopak jsou značně rizikové. Vyčleňování určitých skupin může vést k radikalizačním tendencím.
- Posuzování míry integrace jednotlivých cizineckých skupin je více záležitostí intuice a předsudků. Potřeba je strategie opírat o statistická data a údaje, data průběžně vyhodnocovat.
- Zabývat se oblastí bezpečnosti vyžaduje definovat rizika, co je vlastně ohrožením bezpečnosti.
- Pozornost by měla být věnována i druhé generaci, potomkům imigrantů. Zejména v rámci procesu socializace a vzdělávání.
- Registrován je nízký pocit bezpečí (oboustranné).
- Není dostatek zkušeností se soužitím a jinakostí. V rámci prevence je prospěšná interkulturní mediace.
- Panuje nedůvěra cizinců k veřejným institucím.
- Problematická je diskriminace na trhu práce a působící nelegální struktury v zaměstnávání.
- Potřebné je sledování efektivity podpůrných opatření, aby vedly k samostatnosti cizinců a nezávislosti na systému.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

Ekonomická soběstačnost cizinců

- Na konci roku 2017 bylo registrováno 34 714 cizinců, přičemž více než sedm desetin z nich představují cizinci ze zemí EU/EHP či Švýcarska (71 %, 24 756 osob), více než pětinu tvoří cizinci mimo EU/EHP a Švýcarsko nepotřebující povolení (21 %, 7 374 osob) a zbylou necelou desetinu zastupují cizinci s povolením (8 %, 2 584 osob). Mezi cizinci registrovanými úřadem práce početně převažují muži, kterých jsou více než tři pětiny (62 %, 21 573 osob), žen je více než třetina (38 %, 13 141 osob). Na konci roku 2017 bylo v okrese Brno-město také registrováno 4 180 cizinců s živnostenským oprávněním.

Tabulka 10 Počet cizinců registrovaných Úřadem práce – Cizinci z EU/EHP a Švýcarska a třetích zemí (+ dělení na typy povolení + dělení podle pohlaví) (k 31. 12. 2017, Brno-město)

	muži a ženy	ženy
Cizinci z EU/EHP, Švýcarska	24 756	8 758
Cizinci (mimo EU/EHP, Švýcarsko) nepotřebující povolení	7 374	3 622
Cizinci s povolením - celkem	2 584	761
z toho	-	-
zaměstnanecké karty	2 019	618
pracovní povolení	544	139
modré karty	21	4
zelené karty	.	.
CELKEM cizinci registrovaní ÚP	34 714	13 141

- Na konci roku 2017 se na prvním místě umístili cizinci se slovenským státním občanstvím - polovina všech registrovaných cizinců (50 %, 17 230 osob). Na druhém místě cizinci z Ukrajiny, kteří jsou zastoupeni více než desetinou (14 %, 4 792 osob) a na třetím cizinci s rumunským státním občanstvím (6 %, 2 229).

Tabulka 11 Počet cizinců registrovaných ÚP – 15 nejčastějších státních příslušností (k 31. 12. 2017, Brno-město)

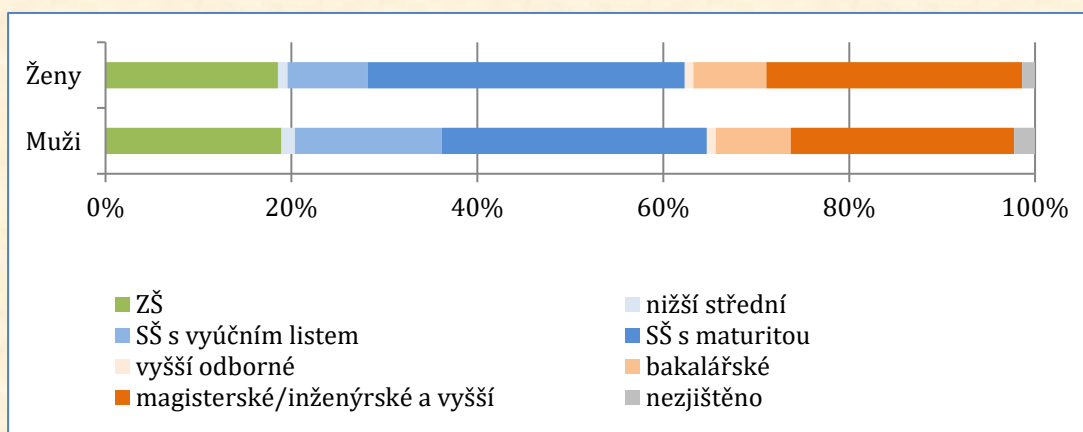
	Stát	Počty cizinců	% zastoupení
1.	Slovensko	17 230	50%
2.	Ukrajina	4 792	14%
3.	Rumunsko	2 229	6%
4.	Bulharsko	1 070	3%
5.	Rusko	1 050	3%
6.	Maďarsko	744	2%
7.	Polsko	674	2%
8.	Vietnam	459	1%
9.	Itálie	458	1%
10.	Řecko	361	1%
11.	Indie	329	1%
12.	Velká Británie	323	1%

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

13.	Kazachstán	281	1%
14.	Španělsko	274	1%
15.	Bělorusko	245	1%
	<i>Ostatní</i>	4 195	12%
	CELKEM	34 714	100%

- Občané Slovenska jsou v Brně-městě k 30. 6. 2018 také nejčastějšími držiteli živnostenského oprávnění (33,7 %, 1 434 osob), následováni jsou občany Ukrajiny (24,3 %, 1 034) a Vietnamu (16,5 %, 700 osob).
- Více než dvě třetiny cizinců, kteří jsou úřadem registrováni, dosáhly vzdělání s maturitou a vyššího vzdělání (67 %, 23 187 osob). Vzdělání základního, nižšího středního a středoškolského s výučním listem dosáhla třetina z nich (33 %, 11 507 osob).

Graf 6 Podíly cizinců registrovaných Úřadem práce podle nejvyššího vzdělání (k 31. 12. 2017, Brno-město)

- Věková kategorie do 24 let tvoří 16% podíl registrovaných cizinců, od 25 do 39 let tvoří 54% podíl, od 40 do 59 let tvoří 27% podíl a kategorie od 60 a více let tvoří 3% podíl.
- V roce 2017 bylo do rekvalifikací ÚP v okrese Brno-město zařazeno 461 osob, 11 z nich bylo cizinců.
- Ke konci roku 2017 bylo evidováno podle kategorií CZ-ISCO nejvíce cizinců v kategorii druhé – specialisté (9 463 cizinců), dále pak v kategorii deváté – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (8 542 cizinců). Třetí nejpočetnější kategorií je kategorie třetí – techničtí a odborní pracovníci (3 776 cizinců).

Tabulka 12 Počet cizinců registrovaných ÚP v okrese Brno-město podle kategorií CZ-ISCO (k 31. 12. 2017)

Kategorie CZ-ISCO	M + Ž	Ž (v %)
1. Zákonodárci a řídící pracovníci	684	24%
2. Specialisté	9 463	32%
3. Techničtí a odborní pracovníci	3 776	39%
4. Úředníci	3 586	57%
5. Pracovníci ve službách a prodeji	2 907	57%
6. Kvalifikovaní pracovníci v zem., les. a ryb.	66	27%
7. Řemeslníci a opraváři	2 973	8%
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	2 717	37%
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	8 542	41%
CELKEM	34 714	38%

- Ke konci června roku 2018 bylo v okrese Brno-město registrováno 4 254 podnikajících cizinců. Nejvíce bylo cizinců se slovenským státním občanstvím (34 %, 1 434 osob), následovaní cizinci s ukrajinskou státní příslušností (24 %, 1 034 osob) a cizinci s vietnamskou státní příslušností (16 %, 700 osob).

Tabulka 13 Počet podnikatelů - cizinců dle občanství v okrese Brno-město (k 30. 6. 2018)

	Občanství	Počet podnikatelů
1.	Slovensko	1434
2.	Ukrajina	1034
3.	Vietnam	700
4.	Rusko	93
5.	Velká Británie	90
6.	Polsko	71
7.	Rumunsko	63
8.	Maďarsko	59
9.	Bulharsko	53
10.	Německo	53
11.	Itálie	51
12.	Rakousko	39
13.	Spojené státy	37
14.	Arménie	36
15.	Bosna a Hercegovina	36
	<i>Ostatní</i>	405
	CELKEM	4254

- Pokud se přesuneme z pomyslných horních pater imigrace na opačný pól, musíme si vystačit s expertním odhadem počtu cizinců v riziku sociálního vyloučení. Odhad počtu cizinců pocházejících z třetích zemí v okrese Brno-město, kteří jsou sociálně vyloučení nebo sociálním vyloučením ohroženi (k 31. 12. 2014), se pohybuje v rozmezí 1 500 až 2 000 osob (SPSZ města Brna pro období 2016–2019) a tedy nad hranicí deseti procent.

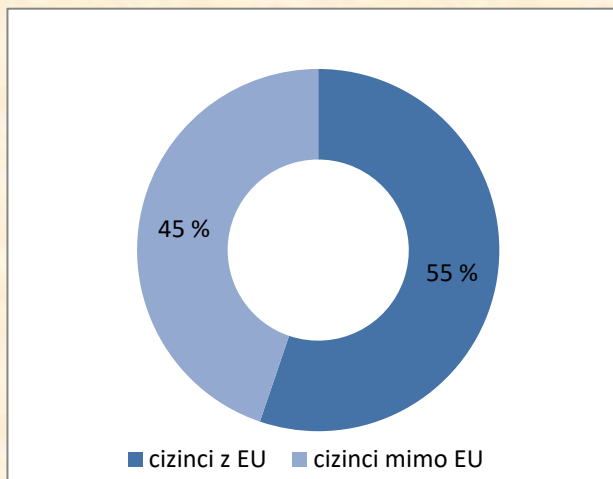
8.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Vymezení ekonomické soběstačnosti cizince.
- Existující a měnící se poptávka na trhu práce. V současné chvíli značná.
- Existující potřeby zaměstnavatelů. Zapojení zaměstnavatelů.
- Komplikovaný proces vyřizování povolení k zaměstnání.
- Přítomnost různorodých kategorií cizinců a jejich působení na různých trzích práce (kontrast vysoce kvalifikovaných a nízce kvalifikovaných cizinců).
- Podpora zaměstnanosti. Zapojení na trh práce již pobývajících kategorie cizinců. Přítomnost uchazečů o zaměstnání, kteří nejsou registrovaní úřadem práce.
- Adaptace nově příchozích, kteří reagují na poptávku trhu práce a málo v čem se orientují. Působení mentorů pro cizince, interkulturních pracovníků.
- Zaměstnanost partnerů a partnerek cizinců, kteří jsou zaměstnáni. Zaměstnanost žen cizinek.
- Vyhodnocení kvalifikace a dovedností (např. bilanční diagnostika, kariérní poradenství) a následné nasměrování na konkrétní segment trhu práce. Individuální práce vyžaduje značný kapacitní prostor, který úřad práce nemá.
- Jazyková bariéra je pro působení na trhu práce zásadní. Potřeba zatraktivnění kurzů a uzpůsobení potřebám cizinců, specifické a zacílené kurzy. (Ne)srozumitelnost informací poskytovaných úřady.
- Potřeba informovat cizince, zvyšovat právní povědomí v roli zaměstnance či zaměstnavatele.
- Využití možností rekvalifikací.
- Komplikace s nostrifikací vzdělání.
- Cizinci ze Slovenska z hlediska ekonomického nemají nějaká specifika.
- Rizika nelegálního zaměstnávání a role zprostředkovatelů.

- Potřeba shromažďovat a vyhodnocovat data, zpracovávat popis situace, vývoj a predikce. Potřeba informací o kategoriích cizinců na trhu práce.
- Podpořit spolupráci institucí a organizací, koordinované postupy. Zřízení pozic poradců v institucích.

Zdraví jako hodnota

Graf 7 Podíly hospitalizací cizinců v okrese Brno-město za rok 2017 podle příslušnosti k EU (k 31. 12. 2017)

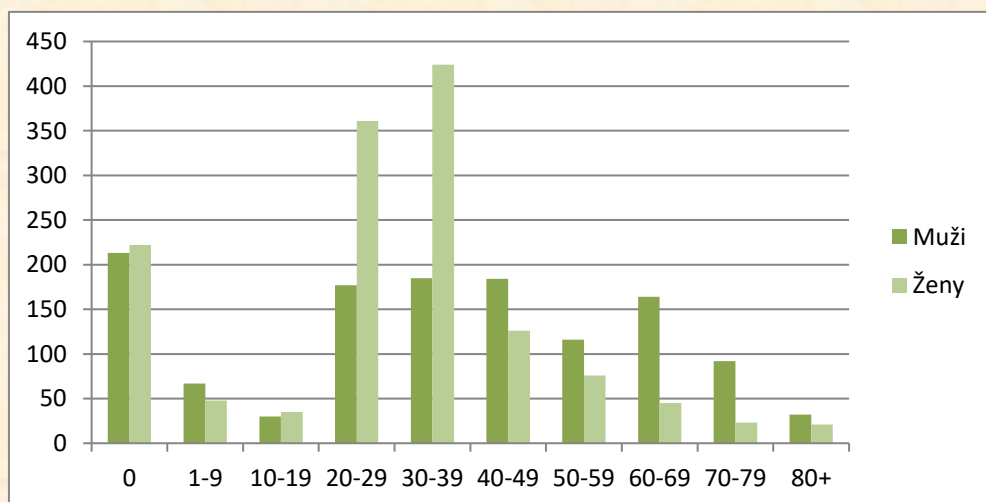

■ V roce 2017 bylo v okrese Brno-město provedeno 4 783 hospitalizací cizinců, přičemž z 54 % případů se jednalo o hospitalizace cizinek (2 592 osob), dalších 46 % tak připadá na cizince muže (2 191 osob).

■ O něco častější byli hospitalizováni cizinci z EU – 55 % (2 641 osob). Hospitalizací cizinců mimo EU bylo 45 % (2 142 osob).

- V rámci hospitalizací cizinců z EU bylo hospitalizováno ve věkové kategorii od 20. do 39. roku 43 % cizinců (1 147 osob) a do jednoho roku života 16 % cizinců (435 dětí).

Graf 8 Počty hospitalizací cizinců ze zemí EU v okrese Brno-město za rok 2017 podle věkových skupin (k 31. 12. 2017)

- Situace hospitalizací cizinců mimo EU je podobná. Ve věkové kategorii od 20. do 39. roku bylo hospitalizováno 39 % (831 osob) a v kategorii do jednoho roku života 13 % cizinců (286 dětí).
- Náklady na zdravotní péči cizinců ze zemí EU v roce 2016 činily v rámci Jihomoravského kraje 100,18 mil. Kč.

- Náklady na zdravotní péči cizinců ze zemí mimo EU v roce 2016 činily v rámci Jihomoravského kraje 20,22 mil. Kč.
- Nejvíce finančních prostředků bylo v Jihomoravském vynaloženo na péči o cizince ze zemí EU ve věkové kategorii 20 až 59 let, jedná se tedy o ekonomicky aktivní cizince. Zdravotní péče o tuto skupinu si vyžádala náklady v hodnotě 75,52 mil. Kč.
- Cizinci z EU nejčastěji využívají úhrady ze zahraničního pojištění a cizinci mimo EU úhrady v hotovosti nebo prostřednictvím smluvního pojištění v ČR.

Tabulka 14 Zdroje úhrad zdravotní péče cizinců v Jihomoravském kraji podle způsobu úhrady za rok 2016 (v %)

Zdroj financování zdravotní péče	Smluvní pojištění v ČR	Zahraniční pojištění	Hotově	Zdroje státních orgánů
Náklady za cizince ze zemí EU	4,4 %	46 %	32,3 %	0,5 %
Náklady za cizince ze zemí mimo EU	6,8 %	2,3 %	7 %	0,7 %

- Neuhrazená částka za zdravotní péči po lhůtě splatnosti činí 0,16 % z celkových nákladů.

9.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Existující jazyková bariéra a komunikační problémy mezikulturního charakteru.
- Nedostatek kvalitních tlumočnicků a nedostupnost. Nákladná služba kvalifikovaných tlumočnicků.
- Rozvoj zdravotní gramotnosti (znalosti, porozumění, informovanosti, přístupu k péči, povědomí o fungování zdravotní péče, prevenci apod.).
- Propojení zdravotních a dalších služeb ve městě (síťování). Dostupnost a kvalita služeb.
- Přenos dobrých praxí a zkušeností.
- Hrazení péče ze zdravotního pojištění, problémy s (ne)pojištěním a úhradami služeb.
- Uznávání vzdělávání a neuznané kvalifikace cizinců.
- Rozvoj sociokulturních kompetencí zdravotníků a informovanost zdravotníků, povědomí o kulturních specifických.

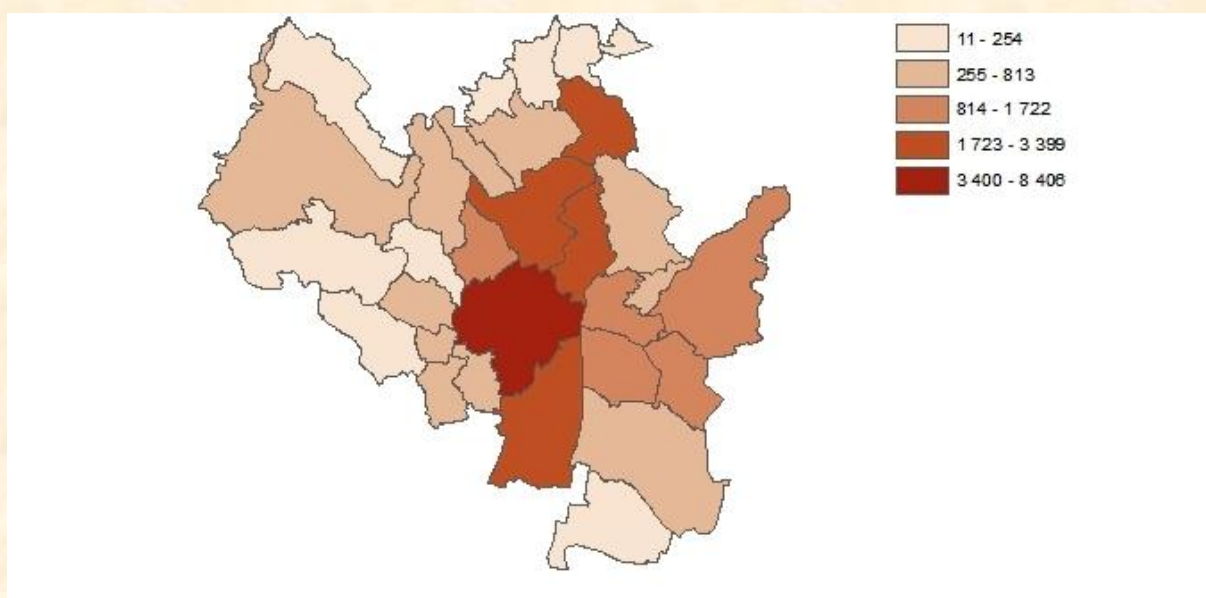
DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

- Znalost specifik cizinců pobývajících ve městě.
- Síť lékařů hovořících cizími jazyky.
- Existující sociokulturní bariéry.
- Role interkulturní práce a mediace v prostředí zdravotnických zařízení.

Bydlení a veřejný prostor

- Nejvíce cizinců žije v městské části Brno-střed (8 406 osob). Více než tři tisíce cizinců pobývá v městské části Brno-sever (3 399 osob) a v části Brno-Královo Pole (3 355 osob). Více než 1 000 cizinců bydlí také v městských částech Brno-Jih (2 180 osob), Brno-Židenice (1 722 osob), Brno-Slatina (1 422 osob), Brno-Líšeň (1 420 osob) a Brno-Žabovřesky (1 218 osob). V každé další ze zbývajících 21 městských částí žije méně než 1 000 cizinců.

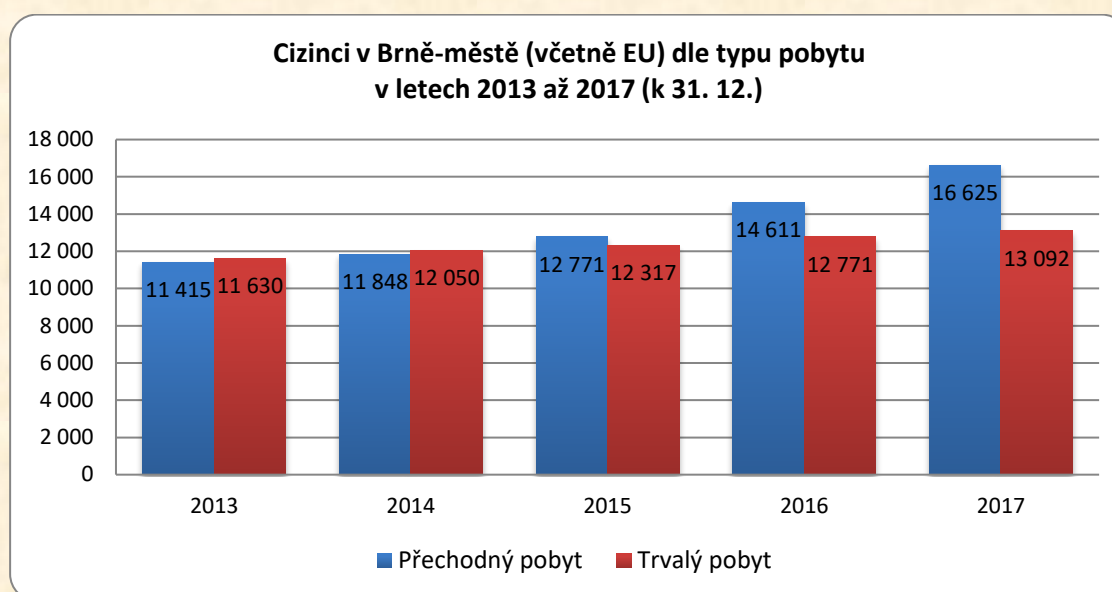
Mapa 3 Počet cizinců v městských částech Brna, 30. 6. 2018

- Cizinci v městě Brně pocházejí převážně ze zemí mimo EU (63 % k 31. 12. 2017). Progresivnější nárůst u cizinců pocházejících ze zemí EU (při srovnání ke konci let 2013 a 2017 se jedná o 37,7% nárůst). V případě cizinců mimo EU se jednalo o 24,3% nárůst.
- Na konci let 2013 a 2014 počet cizinců s trvalým pobytem mírně převyšuje počet cizinců s přechodným typem pobytu. V následujících letech 2015 až 2017 je tomu naopak – zaznamenáváme vyšší nárůst cizinců s přechodným pobytem než těch s pobytem trvalým. Počet cizinců s přechodným pobytem při srovnání konce roku 2015 a 2017 vzrostl o 30,2 %. Cizinců s trvalým pobytem po celé sledované období také přibývá, ale nárůst jejich počtu je pozvolnější, meziročně se pohybuje mezi 2,2 % až 3,6 %.
- V Brně pozorujeme dvě tendence: na jedné straně se zde řada cizinců trvale usazuje, současně ale přichází cizinci další, jejichž pobyt se může, ale nemusí, po několika letech proměnit v pobyt trvalý.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

Graf 9 Cizinci v Brně-městě (včetně EU) dle typu pobytu v letech 2013–2017

10.1 Hlavní problémy a témata v rámci skupinové diskuse

- Hranice mezi tím, kdy je prostorová segregace preferovaná cizinci (blízkost) a tím, kdy se stává sociální pastí a uzavřeným místem.
- Limitovaná kapacita města, dojíždění do města a bydlení v okolí.
- Obtíže se zajišťováním bydlení ve městě (není jen problém cizinců). Nedostatek bytů a nedobrá situace na trhu s bydlením obecně, dostupnost bydlení.
- Využití bytového fondu a podpora nájemního bydlení.
- Nutnost mezioborové a meziinstitucionální spolupráce při utváření veřejného prostoru.
- Chybějící azylové bydlení ve městě (krizové).
- Obavy pronajímatelů z cizinců.
- Potřeba dávat prostor k vyjádření i cizincům. Bydlení ve vztahu k různým kategoriím cizinců (různost potřeb a očekávání, neznalost potřeb cizinců).
- Podmínky a povinnosti pro cizince (vazba na pobyt).
- Cizinci nemají dostatečné povědomí o tom, jak funguje trh s bydlením.

Klíčové dokumenty

Na úrovni kraje:

- *Strategie rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského kraje 2016–2025*
- *Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 2014–2020*

Na úrovni města:

- *Strategický plán sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019*
- *5. Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2018–2019*
- *Strategie Brno 2050*

SWOT analýza

S – Silné stránky

S.1	Známe počty dětí/žáků v MŠ, ZŠ a SŠ, pohybují se v rozmezí 2 % až 4 %.
S.2	Disponujeme přesnými údaji o státních občanstvích žáků v MŠ, ZŠ a SŠ. Nejpočetnější jsou děti s občanstvím Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska a Ruska.
S.3	Známe školy, v nichž se vyskytují desítky dětí cizinců.
S.4	Na vysokých školách nalézáme značné zastoupení studentů ze zahraničí, převážně ze Slovenska. Mnozí po ukončení školy zůstávají v Brně.
S.5	Přestože je obtížné provést odhad počtu expatriotů v Brně, je evidentní silný vliv přítomnosti kategorie expats (může jí o každého druhého cizince).
S.6	Expatrioti se cítí být ve městě vítáni a město by doporučilo i ostatním cizincům.
S.7	Přítomnost kvalifikovaných cizinců ve městě, příznivá vzdělanostní struktura cizinců. Značné zastoupení vysoce kvalifikovaných cizinců ve městě.
S.8	Cizinci dokáží formulovat své potřeby a očekávání.
S.9	Přítomnost cizinců, kteří ve městě pobývají roky, jsou integrovaní a orientují se.
S.10	Zkušenost s diverzitou a zkušenosti v mnohých prostředích (firmy, univerzity).
S.11	Přítomnost ekonomicky soběstačných a aktivních cizinců.
S.12	Pobývajícím cizincům v roli zaměstnavatelů vytvářejících pracovní příležitosti a přispívajícím k rozvoji.

W – Slabé stránky

W.1	Obtížná adaptace dětí přicházejících do ZŠ a SŠ škol.
W.2	Neznalost či špatná znalost žáků českého jazyka v okamžiku nástupu do školky či školy.
W.3	Dezorientace, nejistota rodičů a nesrozumitelnost informací ohledně školní docházky a vzdělávání dětí.
W.4	Obtížné porozumění rodičů s fungováním českého systému vzdělávání.
W.5	Expatrioti obvykle definují svůj pobyt ve městě jako dočasný, nikoliv trvalý.

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

W.6	Zvládnutí češtiny je pro mnohé cizince velmi obtížné.
W.7	Obtíže cizinců s uznáním své kvalifikace.
W.8	Problém s identitou druhé generace narozené v Česku.
W.9	Malá orientace cizinců na trhu práce.
W.10	Nízká motivace některých kategorií cizinců učit se českému jazyku.
W.11	Hrozba uzavírání se cizinců, žití v separaci či komunitní izolaci. Cizinci uzavírající se výhradně do krajských sítí nebo žijících odděleně.
W.12	Málo informovaní cizinci – o společnosti, pravidlech, kultuře, normách apod.
W.13	Nově přicházející cizinci s nízkou mírou orientace ve společnosti.
W.14	Malá obeznámenost cizinců s právním řádem, normami a zvyklostmi.
W.15	Nejsou známé bariéry a možnosti participace na straně našinců i cizinců.
W.16	Chybí vzájemné informování se a zapojování se do veřejných (a běžících) aktivit.
W.17	Nedochází ke zjišťování potřeb (primárně jako obyvatel města) a reagování na ně.
W.18	Opomíjení bývají cizinci z EU, na které se obvykle pohlíží jako na snadno integrovatelné (v praxi tomu tak mnohdy není).
W.19	Nenávistné projevy na sociálních sítích, s nimiž se cizinci setkávají.
W.20	Nízký pocit bezpečí cizinců i našinců (oboustranné).
W.21	Nedůvěra některých cizinců k veřejným institucím.
W.22	Nezaměstnanost partnerů a partnerek cizinců, kteří jsou zaměstnáni. Horší zaměstnatelnost žen cizinek.
W.23	Nízká zdravotní gramotnost cizinců.
W.24	Cizinci nemají dostatečné povědomí o tom, jak funguje trh s bydlením.
W.25	Obtíže s dorozuměním se ve zdravotnických zařízeních.

O – Příležitosti

O.1	Možnosti spolupráce s Jihomoravským regionálním centrem na podporu integrace cizinců.
O.2	Přebírání dobrých praxí a ukázkových vzorů, jejich přenosu.

O.3	Systémovější uchopení tématu vzdělávání dětí cizinců ve školách, metodická podpora škol.
O.4	Spolupráce pedagogů s interkulturními a sociálními pracovníky, síťování služeb.
O.5	Spolupráce školských zařízení s místními komunitami (koncept „otevřené“ školy).
O.6	Upevňování dobrého klimatu ve třídách, dobrých vztahů. Začlenění rozvoje sociálních dovedností, tolerance a komunikace do vzdělávání.
O.7	Zúročení nabytých zkušeností pedagogů ze škol, kam cizinci delší dobu dochází, s prací s dětmi cizinců.
O.8	Spolupráce se zaměstnavateli cizinců.
O.9	Zainteresování úřadu práce.
O.10	Sociální a interkulturní práce s cizinci (individuální, skupinová, komunitní).
O.11	Společné aktivity cizinců a našinců (dobrovolnictví, kultura apod.).
O.12	Nabídka kvalitní výuky a kurzů českého jazyka podle potřeb cizinců.
O.13	Posilování společně sdílené identity města (našinci i cizinci). Nabízí se společné sdílení identity města, která je společná všem a vytváří prostor pro vzájemnou komunikaci a dialog.
O.14	Používání nástrojů, které překlenují jazykovou bariéru a usnadňují orientaci a komunikaci, používání nejazykových prvků.
O.15	Možnost využití lidských zdrojů, které již máme k dispozici (pobývající cizinci).
O.16	Zajištění nabídky kurzů sociokulturních dovedností a adaptačních kurzů.
O.17	Řízení diverzity funguje v mnohých komerčních subjektech, lze se inspirovat.
O.18	Interkulturní práce je schopna předcházet nedorozuměním, působit preventivně a mediačně, propojovat různé perspektivy.
O.19	Veřejné aktivity by měly být otevřené všem, vznikat spontánně a neuzavírat se nebo profilovat podle etnických skupin. Měly by vést k většímu pocitu spokojenosti (wellbeing).
O.20	Město může využít potenciál vlastní diverzity a více ji ve veřejném prostoru zviditelnit (výstavy umění aj.).
O.21	Zabývat se politikou evidence a důkazů, opírat se o statistická data a údaje, data průběžně vytvářet a vyhodnocovat.
O.22	Definovat rizika, co je vlastně ohrožením bezpečnosti.
O.23	Hodnocení efektivity realizovaných podpůrných opatření, aby vedly

	k samostatnosti cizinců a nezávislosti na systému. Podpora evaluací.
O.24	Existující a definovaná poptávka po práci cizinců ze strany zaměstnavatelů (profese).
O.25	Možnosti podpořit adaptaci nově příchozích, kteří reagují na poptávku trhu práce – např. působením mentorů pro cizince, interkulturních pracovníků, spoluprací se zaměstnavateli.
O.26	Zatraktivnění kurzů českého jazyka a uzpůsobení potřebám cizinců, specifické a zacílené kurzy.
O.27	Podpoření spolupráce institucí a organizací, koordinované postupy. Zřízení pozic poradců v institucích.
O.28	Propojení zdravotních a dalších služeb ve městě (síťování).

T – Ohrožení

T.1	Nesystematická podpora a financování škol (MŠ, ZŠ a SŠ) vzdělávajících cizince, závislost na nahodilých dotacích.
T.2	Školy (MŠ, ZŠ, SŠ) nevědí o možných podporách a dotacích, hůře se vyhledávají.
T.3	Chybějící rovnoměrné rozdělování žáků do škol.
T.4	Riziko vzniku škol (MŠ, ZŠ) s vysokou koncentrací cizinců.
T.5	Neumíme rozpoznat kvalifikace pobývajících cizinců a využít je na trhu práce.
T.6	Chybějící lokální politika vůči cizincům.
T.7	Nabídka služeb pro cizince se málo opírá o skutečné potřeby cizinců.
T.8	Opomíjení kategorie cizinců z EU (programy míří k občanům třetích zemí).
T.9	Nejasná definice expatriotů a nahodilé nakládání s touto kategorií.
T.10	Veřejný diskurz o migraci se rozchází s realitou žitou cizinců. Nenávistné komentáře a předsudky vůči cizincům.
T.11	Ve veřejném prostoru v diskusích chybí jasné definice pojmů, pojmům jsou přiřazovány mlhavé, subjektivně a emocionálně zabarvené významy.
T.12	Není zřejmé, co kdo v daném tématu ve městě dělá. Chybí síťování, synergie.
T.13	Problémy plynoucí se zdravotním (ne)pojištěním a úhradami služeb.
T.14	Nedostatek bytů a nedobrá situace na trhu s bydlením obecně, malá dostupnost

	bydlení.
T.15	Chybějící dobrá praxe, jak komunikovat obsahy sdělení týkajících se cizinců.
T.16	Na úřadech nekoordinované přístupy k tématu a rezortismus (různé logiky, postupy).

Doporučení pro strategii a prioritní oblasti

- Jak se ukázalo, ke tvorbě konečné podoby strategie zatím chybí zásadní podmínka – nedochází ke shodě na klíčových prvcích a podmínkách, kterými jsou vize a cíl strategie. Názorový prostor je velmi pestrý a nedochází v něm ke shodám ohledně vymezení cílové skupiny strategie (vůbec jaké kategorie cizinců existují, jací cizinci jsou cílovou skupinou), na cíli (pojetí integrace) a vizi (kam směřovat).
- Současně diskuse poznamenává malé povědomí o různých tématech napříč spektrem místních aktérů, nízká míra provázanosti odborníků (síťování) a malá vazba informací a názorů na tzv. tvrdá data (nelze zajistit evidenci). Inovace vyžaduje delší čas – není dosahováno elementárních shod nad cílem, smyslem, natož s jistotou definovat prioritní oblasti. Ukazuje se, že je potřeba této názorové konsolidaci v rámci diskusí poskytnout mnohem větší prostor.
- Platí, že téma vyvolává velký zájem a setkává se s ochotou participantů podílet se na řešení tématu, které je pro ně důležité.
- Dále uvádíme prioritní oblasti, kterým se nabízí věnovat další pozornost:
 - vymežit kategorie cizinců a zpřehlednit strukturu jejich potřeb
 - zajistit provázání diskusí s daty
 - diskutovat pojetí integrace vs. mainstreamingu
 - vytvoření mapy aktérů a síťování napříč obory a oblastmi působení, podpořit spolupráci Magistrátu města Brna a Jihomoravského kraje
 - strategii pojmout komplexně a zaměřit jak na usedlé osoby, tak i nově příchozí, propojit se strategií města
- Uvádíme také průřezová témata, která se vyskytovala napříč skupinami:
 - vymezení pojetí expatriotů
 - pozornost věnovat dětem cizinců již od počátku procesu vzdělávání, obecně vyrůstající druhé generaci
 - zaměřit pozornost nejen na cizince z tzv. třetích zemí, ale i na ty z EU
 - strategii neodvíjet výhradně od trvalosti pobytu
 - evaluovat aktivity a zajistit jejich hodnocení (evaluace)

DATA A FAKTA O CIZINCÍCH V BRNĚ. MĚSTO, KTERÉ NÁS SPOJUJE.

- věnovat se procesu adaptace cizinců po jejich příchodu
- podpořit různé podoby kvalitního jazykového vzdělávání

Na základě výsledků SWOT analýzy navrhujeme následující prioritní oblasti:

PRIORITA A.	PRIORITA B.	PRIORITA C.	PRIORITA D.	PRIORITA E.
ZAJIŠTĚNÍ EVIDENCE STRATEGIE	DEFINOVÁNÍ CÍLE	VYMEZENÍ KATEGORIÍ CZINCŮ	INTERVENCE K PODPOŘE ADAPTACE	KVALITA A EFEKTIVITA PROGRAMŮ

Priorita A – Zajištění evidence strategie se váže k potřebě strategii výrazně ukotvovat v datech a poznatcích, které jsou dosaženy věrohodným způsobem za použití metodologie.

Priorita B – Definování cíle se vztahuje k určení žádoucího cílového stavu, který má být strategií dosažen.

Priorita C – Vymezení kategorií cizinců se týká určení toho, jaké kategorie cizinců mají být předmětem strategie, a současně je má provázet pojmenování potřeb těchto různých kategorií.

Priorita D – Intervence k podpoře adaptace zahrnuje určení souboru takových intervencí, které umožní a podpoří adaptaci cizinců v prostředí města.

Priorita E – Priorita sleduje zajištění programů a služeb, které budou kvalitní a prokazatelně efektivní, což předpokládá, že budou hodnoceny jejich skutečné dopady.

Seznam grafů

Graf 1 Cizinci v Brně-městě v letech 1996-2017	10
Graf 2 Počet cizinců podle věku v okrese Brno-město (k 31. 12. 2017)	11
Graf 3 Deset nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí EU a mimo EU v Brně-městě, 2018... 12	
Graf 4 Deset nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí mimo EU v Brně-městě, 2017	13
Graf 5 Podíly studentů VŠ s místem výuky v Brně-městě podle státního občanství (k 31. 12. 2017).. 18	
Graf 6 Podíly cizinců registrovaných Úřadem práce podle nejvyššího vzdělání (k 31. 12. 2017, Brno-město).....	30
Graf 7 Podíly hospitalizací cizinců v okrese Brno-město za rok 2017 podle příslušnosti k EU (k 31. 12. 2017).....	34
Graf 8 Počty hospitalizací cizinců ze zemí EU v okrese Brno-město za rok 2017 podle věkových skupin (k 31. 12. 2017)	34

Seznam tabulek

Tabulka 1 Seznam MŠ v okrese Brno-město, ve kterých bylo ve školním roce 2017/18 alespoň jedno dítě s cizím státním občanstvím (k 30. 9. 2017).....	14
Tabulka 2 Počet dětí-cizinců v MŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017).....	14
Tabulka 3 Počet žáků-cizinců v ZŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017).....	15
Tabulka 4 Seznam ZŠ v okrese Brno-město, ve kterých byl ve školním roce 2017/18 alespoň jeden žák s cizím státním občanstvím (k 30. 9. 2017)	15
Tabulka 5 Počet žáků-cizinců v SŠ podle jednotlivých státních občanství v okrese Brno-město ve školním roce 2017/18 (k 30. 9. 2017).....	15
Tabulka 6 Počet studentů-cizinců VŠ s místem výuky v Brně-městě podle jednotlivých státních občanství (k 31. 12. 2017).....	18
Tabulka 7 Počet cizinců registrovaných Úřadem práce v kategoriích CZ-ISCO 1-3 – Cizinci z EU/EHP a Švýcarska a třetích zemí (+ dělení na typy povolení + dělení podle pohlaví) (k 31. 12. 2017)	19
Tabulka 7 Počet cizinců registrovaných ÚP v kategoriích CZ-ISCO 1-3 – 15 nejčastějších státních příslušností (k 31. 12. 2017)	20
Tabulka 9 Kriminalita: spáchané a objasněné skutky v Jihomoravském kraji za období 1. 1. - 31. 7. 2018 (k 31. 7. 2018)	27
Tabulka 9 Počet cizinců registrovaných Úřadem práce – Cizinci z EU/EHP a Švýcarska a třetích zemí (+ dělení na typy povolení + dělení podle pohlaví) (k 31. 12. 2017, Brno-město)	29
Tabulka 9 Počet cizinců registrovaných ÚP – 15 nejčastějších státních příslušností (k 31. 12. 2017, Brno-město).....	29
Tabulka 9 Počet cizinců registrovaných ÚP v okrese Brno-město podle kategorií CZ-ISCO (k 31. 12. 2017).....	31
Tabulka 9 Počet podnikatelů - cizinců dle občanství v okrese Brno-město (k 30. 6. 2018).....	31
Tabulka 14 Zdroje úhrad zdravotní péče cizinců v Jihomoravském kraji.....	35

Seznam map

Mapa 1 Cizinci v krajích ČR, 2017, Mapa 2 Cizinci v okresech ČR, 2017	9
Mapa 3 Počet cizinců v městských částech Brna, 30. 6. 2018.....	37

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma postupu tvorby dat	7
---	---